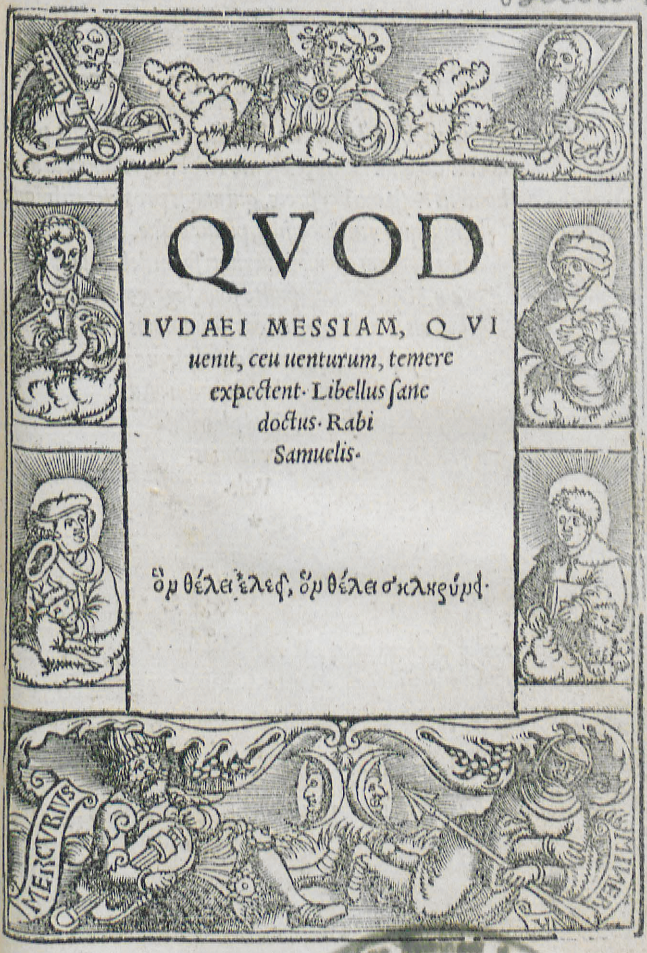

Dp 65

Dp 65

Dp 65

Beibd 4

QVOD

IVDAEI MESSIAM, QVI uenit, ceu uenturum, temere expectent. Libellus sane doctus. Rabi Samuelis.

ὃν θέλει ἐλεῖ, ὃν θέλει σκληρύνει.

MERCVRIVS
ex libris
Dp. 65/6

IO. HERVAGIVS LECTORI.

Datus est, opti. lector, libellus ille Rabi Samuelis planè doctus Coloniæ latinæ, ex fonte Arabico, Alphontio boni hominis Hispano interprete, qui magis proprietati linguæ studuit, quàm ut lenocinijs, picturatiſue, excoleret uoculis, credens & nudæ ueritati ſuam deberi lauream, Hunc igitur, apud te foue, lege, & lucrabe ris Chriſto & Iudæos, ſi inuitaris eos nõ ſophiſtico ſupercilio, ſed pie, neq; ad literam, ſed ad ſpiritum. Ad fidem, nõ ad phariſaicas ceremonias.

Vale.

*

m. uw. Dp. V. 87.

EPISTOLA

Rabbi Samuelis Israhelitæ, oriundi de ciuitate regis Morochiani ad Rabbi Isaac, magistrũ Sinagogæ, quæ est in Subiulmeta, in regno prædicto.

CONseruet te deus, o Frater, et permanere te faciat, usq; quo terminetur ista nostra captiuitas, & congregetur ista nostra dispersio, & appropinquet spes nostra, & signet Deus beneplacitum suum super uitam nostram, Amen. Noui & expertus sum, quod plenitudo scientiæ nostri temporis est in te, & tu es spes nostræ certificationis, in dubijs legis & prophetarum, cum tuis expositionibus glorioſis. Vnde ego particeps doctrinæ tuæ fieri desiderans, tibi expono exitus cordis mei, super illis quæ Legis sunt & prophetarũ, sup quibus anxior cũ timore. Quapropter recurro ad abundantẽ scientiam tuã & sapientiam, & mitto tibi libellũ istum, sperans per te, Deo uolente, in ueritate confirmari ac in dubijs declarari.

CAPVT .I.

Quare Iudæi sunt in ira Dei.

DEsydero, domĩe mi, certificari pte, et testimõijs legis, et pphetarũ, & aliarũ scriptu rarũ, quare nos Iudæi generaliter pcußi sumus Deo ĩ captiuitate ista, in qua sumus, quæ potest uocari proprie ira dei perpetua, quoniã non habet finem. Nã

modo sunt mille anni completi & ultra, quod per Titum fuimus captiuati. Nos scimus quod patres nostri adorauerunt idola, occiderunt Prophetas, & legem Dei abiecerunt, & propter omnes istas transgressiones Deus non percussit eos captiuitate, nisi per lxx. annos ĩ Babylonia, & post tempus præfatum placatus est eis, & reduxit eos in terram suam. Et secundum scripturã ira Dei fuit tunc tẽporis ualidissima super omnes iras quas ante tempora illa cõmemorat scriptura, & tamẽ, ut dictũ est, pœna tãtorum peccatorum non fuit nisi lxx. annis. Et nunc, domine mi, ira dei quæ in præsẽti punit nos, nõ habet terminũ, nec finis eius promittitur in prophetis. Si uoluerimus dicere quod ista præsens ira in qua sumus, sit adhuc illa ira propter quam fuit illa captiuitas lxx. annorum, quia tunc cõplete satisfactũ est de peccatis prædictis per illos Patres nostros, nos facimus Deum mendacem, quod absit, quoniam ipse Deus uerus & gloriosus illi captiuitati imposuit præfatũ terminũ per prophetas .s. lxx. annos. Vnde talis non est responsio, sed euasio seu excusatio, nec esset corã intelligentibus proponẽda. Et si dixerimus quod Deus in illa transmigratione misertus est uni parti generis nostri, & non alteri, & illos quorũ misertus est reduxit ad reædificandum templum, ut dicit Propheta Hieremias, & ꝓ nos sumus de illis quorum non est misertus, tunc dicẽt nobis Christiani, quod Deus misertus est eorum qui adorauerunt idola, & qui occiderunt Prophetas, ergo & nobis, quia nos nõ peccauimus. Itẽ ĩ patribus peccatoribus fuit

pœna

pœna diuinæ ultionis in certo termino, quare ergo nostra pœna esset sine termino qui non peccauimus? Itaq; longa est et sine termino pœna in qua sumus, modo iã sunt mille anni, nec in lege nec in Prophetis huius pœne terminũ possumus inuenire. Quare, domine mi, cũ Deus punierit patres nostros propter idolatriam, & propter interfectionẽ Prophetarũ, & pœna et culpa sint notæ in scriptura, cum Deus non punit bis idipsum, pro peccatis illis præteritis fuit pœna .s. captiuitas .lxx. annorũ, Et cũ deus non punit uniuersaliter nisi propter uniuersale Peccatũ, oportet quod post illam captiuitatem nos peccauerimus omnes coram Deo, Peccato maiori quam fuerit idolatria primorum parentũ, & quam fuerit interfectio Prophetarũ, ex quo Deus pro illis Peccatis puniuit Patres nostros lxx. annis & nõ amplius, & nos puniuit, iam sunt mille anni & ultra, & punit et dispersit nos per quattuor partes mundi. Tamen quicquid contingat Dei sumus in omni euentu, quia nulla est excusatio super dicta. Responde.

Caput .II. Probatur, quod pro quodã graui Peccato in quo sunt, sint in hac dispersione. Et arguitur contra corum obseruantiam Legis.

SVpposito igitur, domine mi, quod sumus in peccato aliquo maximo, rogo nunc, quod certifices me, si post quam Deus dispersit nos de Hierusalem, & misit in captiuitatẽ istã longißimã seu perpetuam, propter illud Peccatum, auctoritate nostra & propria uoluntate sine

ſpeciali mandato dei, cur nos in captiuitate iſta non incē-
pimus obſeruare Circunciſionē & Sabbatū, & alias ceri
monias quas tenemus ſecundum legem Moyſi. Nam nos
cognoſcimus, quod à tempore quo Titus deſtruxit ciuita-
tem ſanctam, & templum combuſſit, & bibliothecas, &
nos in captiuitatē iſtam diſperſit, & extunc ceſſauit inter
nos uigere ſacrificiū, oblationes & holocauſta, & Deus
non promiſit nobis poſtea per Prophetam aliquem, nec p
prophetiā nec per reuelationē aliquā certam, quod nos de
beremus redire aliquando in Hieruſalē in ſtatu priſtino,
nec mandauit nobis poſtea quod obſeruaremus obſeruan
tias prædictas. Videtur ergo ſequi quod nos nō à Deo, ſed
ab illis qui erant in ira dei obſeruantias prædictas accepi-
mus & tenemus. Et uidetur quod iuſte dicent nobis aduer
ſarij noſtri. Sicut uos obſeruatis Circunciſionē & Sabba
tum, & legitis in Synagogis libros Moyſi & Prophetarū
ſine mandato dei, quare nō aſſumitis uobis ſimiliter ſacri
ficium & non facitis uobis ſacerdotem & regem et prin
cipem, & unctiones ſanctas & incenſum, & quare non
ædificatis uobis altaria, & ſeruatis cerimonias, & omnia
alia quæ ſunt in lege contenta, ſicut Sabbatū et Cicūciſio-
nem, & plura alia quæ obſeruatis ſecundum traditiones
ueſtras ſine mādato dei propria uolūtate, ex utraq; parte
curritis in offenſā dei. Et ſi hæc prædicta facitis contra uo
luntatē Dei, uel ſi dicitis quia uolūtas Dei eſt, quod hæc ſer
uetis & beneplacitū, quod tamen oſtendere non poteſtis,
quare non obſeruatis ſupradicta alia, quorū multa facere
poteſtis,

poteſtis. Et ſi nõ permittũt uos facere reges populi ſub quibus iacetis, permitterẽt tamẽ uos multa alia facere, ſicut permittũt circũciſionẽ et libros & ſinagogas, et alia quæ ſeruatis. Et ad hæc, domine mi, non eſt nobis in promptu reſponſio ſufficiens, ut uidetur. Simus tamen dci in omni euentu.

CAPVT. III.

Quomodo omnis obſeruantia legis Iudæorum nõ eſt acceptabilis Deo propter Peccatum in quo ſunt.

INuenimus, domine mi, Deũ loquẽtẽ per os Zachariæ, & dicentem. vij. cap. ubi loquitur de illa prima captiuitate breui, interpretando hanc auctoritatem ſecundũ quod ſcripta eſt in Arabico, ſicut infra poſita eſt, ſonat in latino. Hæc dicit dominus Deus ſacerdotibus, & populo terræ. Quando ieiunaſtis & ploraſtis in. vi. & .vij. toto tempore. lxx. annorum, intellexiſtis quod ieiunaretis ad me, aut ploraretis, ego tale ieiuniũ nolui à uobis * Noſtra autem translatio aliter ſe habet, ſed ego ſcribere propono ſicut iacẽt in Arabico auctoritates quas Samuel iſte adduxit, non ſicut ſunt in noſtra Biblia * innuit dominus.

Domine mi, in prædictis uerbis q, dum nos Iudæi fuimus per. lxx. annos in dicta captiuitate, fuimus ſine lege, quia ieiunium non habuimus, neq; habemus à lege ſicut alias obſeruantias, & ſimiliter fuimus ſine circunciſione & ſine ſabbato, & ſine dubio omnia hæc non ualent dum ira dei manet ſuper populum ſuũ. Illa uero prima ira Dei fuit breuis, quia. lxx. annorum, Iſta quidem in qua nunc

sumus, est longa iam mille annorum, & ultra, & non in-
uenitur ei terminus in Prophetis, & timeo domine mi, q;
sicut Deus misit in captiuitatem illam breuem patres no-
stros sine lege & sine obseruātijs, nec acceptauit iciunia,
nec obseruātias legis eorum, quousq; fuit cōpletū tempus
pœnæ ipsorum .s. lxx. annorū, sic in ista captiuitate ulti-
ma non acceptat opera quæ fecimus secundū obseruātias
legis, Quare constat quod nos sumus in maiori Peccato
nunc, quam patres nostri fuerint in Babylonia. Vnde
nos sumus in maiori ira Dei quā illi essent, & per conse
quens opera nostra sunt ei minus placita, & nos sumus ei
magis odiosi. Et patet quod illi propter mortem Prophe-
tarum, & quia idola coluerūt, fuerūt tantū .lxx. annis in
captiuitate. Et nos propter magnū Peccatū, & maximū
sumus captiui. Iam sunt millę anni, et ultra. Et hęc capti-
uitas, domine mi, sine dubio est illa, quā Deus per os Dani
elis prophetæ uocat desolationē, cū dicit capi. ix. Vsq; ad
cōsumationē & finē perseuerabit desolatio &c. Prima
captiuitas uocatur transmigratio, Quia post modicū tem
pus fuerūt reducti cum honore in Hierusalē. Sed hæc uo-
catur desolatio perpetua, in qua pro certo Deus non mise
rebitur nostri, sicut miserebatur patrum nostrorū in Ba-
bylonia, excepto q; consolabatur eos per Prophetas qui
promittebant illis liberationē, & erant omnes simul, no-
bis autem nihil promittitur, & insuper dispersit nos per
uniuersa regna mundi. Attamen quicquid contingat dei
sumus in omni euentu.

Caput

Caput.IIII.Ostendit quod Iudæi sunt cæci.

Domine mi, ualde mirabile est mihi de nobis. Speramus enim quotidie liberationẽ de captiuitate ista, & semper de hoc loquimur, & semper loquimur de reductione nostra in Hierusalẽ, & ideo sumus cæci, uel deceptores simpliciũ. Nam constat quod post dispersionẽ nostrã quæ facta est per Titũ, nõ apparuit in nobis Propheta qui nobis promitteret reductionem, nec etiam post captiuitatem.lxx. annorum fuit Propheta qui loqueretur de ista captiuitate quæ non habet finẽ, nisi in fine mundi. Nec deliberationẽ habet nisi per consumationem sæculi, quia Daniel illã uocat desolationẽ sine fine cap.ix. Vnde timeo, domine mi, quod cum tanta captiuitas non possit manere super totam Gentem nostram à deo, nisi propter maximũ Peccatũ in deum, quod maius est quã interfecisse Prophetas, & adorasse idola, propter quæ peccata patres nostri fuerunt puniti. Quod sicut Deus nõ misereatur nostri in uita cum in eodẽ peccato perseueremus, sic etiã nec miserebitur mortuis ex nobis. Attamen sumus dei in omni euentu qui euenerit.

Caput.V.Quod Iudæi decipiunt alios & seipsos.

Domine mi, uidetur quod decipiamus alios & nos ipsos, quia in libris Legum & Prophetarũ habemus deum promittentem nostræ genti liberationẽ & congregationẽ de dispersione multipliciter. Sed bene aduertẽti omnes promissiones quas habuimus, uel fuerũt

completæ ante captiuitatẽ .lxx. annorũ, & in ipsis .lxx. annis. Vel promissiones fuerunt propter Peccata illorum quibus promissiones sunt totaliter impeditæ, sicut propono coram te, domine mi. Exẽpli gratia. Ista pauca dicũtur in Ezechiele. Si feceritis iustitias meas, & mandata mea seruaueritis, congregabo uos de quatuor partibus mundi, & leuabo uos, & adducam uos per mare, & reducã uos in domum sanctam uestrã. Ecce quod id quod dominus nobis promittit per Ezechielem in prædictis uerbis, & alijs locis libri eiusdẽ prophetæ, iam completũ est pluries ante illam captiuitatẽ .lxx. annorũ. Vt omnes promissiones domini tales maiores & minores, quæ in diuersis locis sacrorum librorum continentur, completæ fuerunt antequam caderemus in istam ultimã captiuitatẽ, quæ nõ habet finẽ, modo iam sumus in millesimo anno, & ultra nec in aliquo libro Prophetarũ eius terminũ inuenimus, nec ulla Dei promissio ubi agit de liberatione & congregatione, itelligitur de ista captiuitate perpetua, sed de illis tribulationibus & dispersionibus, antedictos .lxx. annos, nec postea cõgregatio de dispersione promissa est nobis. Vnde oportet quod post istos .lxx. annos cõmiserimus illud Peccatum magnum, propter quod Deus sine termino punit nos, in quo Peccato sumus & manemus omnes, aliter Deus misericordiam suam non continuasset in nobis ira tam longa. Nam uidemus per scripturas quod omnia Peccata quæ cõmiserunt Patres nostri ante .lxx. annos prædictæ captiuitatis punita fuerunt, & de multis exempla hæc pauca induco.

induco. Peccauerunt Patres nostri ante .lxx. annos qui exiuerunt de Aegypto, et promissio eis facta, in eis locũ non habuit, sed in peccatis suis in deserto mortui sunt. Peccauit ipse Moyses ad aquas contradictionis, et terrã promissionis non meruit. Peccauit ipse Aarõ & portauit pœnã. Helij sacerdos peccauit, & ruptis ceruicibus expirauit, & posteritas eius sacerdotio priuata est, & tamen Deus promiserat sacerdotiũ inæternũ. Sed huiusmodi promissa intelliguntur semper, nisi propter peccata demereantur accipere, ut patet in regno Dauid, quod carnalis posteritas eius priuata est regno. Sicut etiã Deus uerus & gloriosus promisit Abrahæ & semini suo terrã illam in æternum possidendã, & frequenter perdiderunt eam propter Peccata sua, & frequenter restituit illis dominus usq; ad ultimam uicem qua perdiderunt. Iam sunt mille anni, & ultra, & iam non est spes recuperandi eã, quia mancmus omnes in codẽ Peccato, propter quod terram nostã perdidimus. Et domine mi, multum mirabile est cum omnes cõcordemus quod oportet quod post captiuitatem .lxx. annorum in Babylonia peccauimus cõtra Deũ maximo Peccato, & tamẽ nullus est qui dicat, quod est id Peccatũ propter quod incurrimus tanta mala. Et si aliquis nostrum cognoscat nostrã caussam, & Peccatũ propter quod incurrimus tanta mala, nullus tamẽ id aperit proximo suo, nec ipsemet qui cognoscit in suam conuertit utilitatem, sed omnes iacemus prostrati, & uidemus manifeste quod in prædicta captiuitate .lxx. annorum erat Deus cum patribus

patribus nostris in Prophetis, id est, Hieremia, & alijs Prophetis, & dedit eis Salathiel ducem & principes & sacerdotes, cum quibus exiuerunt de Babylone, peracta pœnitentia, & placato Deo ædificauerunt Hierusalē, & templū, & alias ciuitates, & effudit Deus super illos misericordias suas copiose. Et tamē in ista captiuitate nullus Propheta nobiscū est, nec Deus, ut apparet. Igitur domine, inquirā & non cessabo querere quod Peccatū est id tantū, propter quod sumus in hac captiuitate mille annis, & ultra, nec habemus Prophetā, nec regē, nec sacerdotē, nec altare, nec sacrificiū, nec unctionem, nec incensum, nec purificationem, immo facti sumus abominabiles toti mundo, sicut Deo, & contemptibiles, in solo corde tantū nostro regnat superbia, qua nosipsos præferimus toti mundo. Et quod super hoc sentio pandā tibi, domine mi. Nec minus, quicquid eueniat nos Dei sumus.

Caput. VI. Quod sit illud Peccatum propter quod Iudæi sunt in hac captiuitate.

NVnc ergo, domine mi, paueo quod id Peccatū propter quod sumus in hac desolatione, & in captiuitate ista, sit illud Peccatum super quo locutus est Deus per Prophetā Amos. ij. cap. cum dicit sic. Super tribus sceleribus Iuda conuertam * uel transferam * Israel * Nota quod ubi in Biblia nostra est conuertam, hic habet transferā, et est ad propositū eius magis * et super quarto non transferam eos, quoniam uendiderunt iustum pro argento.

argento. Et nos, domine mi, secundū doctrinam nostram dicimus quod iste iustus fuit Ioseph filius Iacób, qui fuit uēditus à fratribus suis in Aegypto, & sic tenco, ego nisi q, sermo diuinus ponit istud Peccatū uenditionis quartū in numero Peccatorum seu scelerū Israël. Ipsi etiam Christiani quibus sanctorū librorū studium uidetur esse traditū à deo, respondēt doctrinæ nostræ prædictæ, et dicūt, quod primum in quatuor sceleribus Israël est uenditio Ioseph à fratribus suis. Et secundum Peccatum siue scelus, aßignat adorationem uituli in Oreb. Et tertium scelus occisionē Prophetarum, propter quod fuimus captiuati in Babylonia. lxx. annis. Et dicūt quod quartū scelus Israël fuit uenditio iusti. ſ. IESV qui ad literā fuit uēditus post trāsmigrationem præfatam. lxx. annorum. Et si nos, domine, uolumus tenere præfatam doctrinam nostrā, & respondere Christianis, oportet quod nos aſſignemus ī Israël ante uēditionem Ioseph uaria scelera præceſſiſſe, ut ipſa uēditio Ioseph ſit quartum ſcelus. Sed hoc nō poterimus ſuſtinere, quia teſtimoniū libri Geneſis eſt cōtra nos, qui uēditionē Ioseph ponit primum ſcelus filiorum Iſraēl. Et propheta Amos ponit expreſſe quartum ſcelus uenditionem iuſti, propter quod fuimus ī captiuitate, de qua loquitur Deus, cōminans quod nō reducet nos ultra ī terram promiſſionis, cum dicit, Et ſuper quarto non transferam eos, quoniam uendiderunt iuſtum pro argento. Et manifeſte appa ret mihi q, nos ſuper illo peccato quarto uēditionis Iuſti, iuſte ſumus puniti, iam ſunt mille anni, & ultra, in quo tē

pore

pore nil proficimus inter Gentes, nec est spes proficiendi amplius.

CAPVT VII.

Quod iustus Iesus Christianorũ Deus iniuste ueditus sit.

EXpauesco, domine mi, & timeo q, iste Iesus quem colunt Christiani, sit ille iustus uenditus pro argẽto secundũ Amos prophetã, Et timeo quod de ipso sũt hæc quæ mihi occurrunt testimonia Prophetarũ, & illa eadem in doctrina sua ualde aperte applicant Christiani. Esa. propheta primo cap. dicit. Ve genti peccatrici filijs sceleratis, quoniam ipsi elongauerunt se à Deo, & blasphemauerunt sanctũ eius, & inclinati sunt retrorsũ. Item idem Propheta dicit. Quasi ouis ad occisionem ductus est qui non aperuit os suum. Item dicit. Vir habens dolorem & sciens infirmitatem. Item fuit despectus & propter hoc non reputauimus eum, ipse enim oblatus est quia ipse uoluit. Item de angustia iudicij depositus est, generationẽ eius quis enarrabit? Item propter culpã populi mei trãsfixi eum, & dabit iniuriatores pro sepultura & diuites pro morte sua. Et timeo, domine mi, quod iniuriatores fuerũt Patres nostri, & diuites, Pilatus & Herodes: & Anna & Cayphas, sicut dicit Propheta Dauid. Consurrexerunt omnes reges terræ & maiores, & contra Deum & cõtra Christum eius. Reges. s. prædicti: Maiores. s. patres nostri. Et timeo domine quod iste IESVS sit ille cõmutatus et uẽditus p argẽto, de quo loquitur Zacharias Propheta,

phetã, & Amos, et alij Prophetæ. De quo etiam loquitur Esa. propheta capi. liij. Deponet omnes iniquitates et orabit pro ĩfidelibus. Timeo ego, domine mi, q̃ iste IESVS sit ille iustus de quo dicit Dauid in spal. lxxiij. Delectati sunt ĩ animã iusti, et sanguinẽ innocentẽ condemnabũt, et propter hoc eicit eos Deus et disperdet illos dominus Deus noster. Et timeo, domine mi, q̃ iste sit ille iustus de quo loquitur Hiere. cap. ix. cũ dicit. Homo est, et quis est qui intelligit eũ? Item Hiere. cap. x. Species uultus nostri Christus Deus captus est, pro peccatis nostris. Cui diximus. In umbra tua uiuemus inter gẽtes. Timeo etiã, domine mi, q̃ iste sit ille iustus de quo dixit Deus per os Zachariæ prophetæ cap. xiij. Dicetur enĩ ĩ illa die, quæ sunt istæ plagæ ĩ palmis tuis. Et respondebit. Plagatus fui in medio domus meæ ĩter illos qui dilexerũt me et leuauit ensẽ pastor meus supra me. Idẽ cap. xij. Aspiciẽt ad me die illa, et illũ quem trãsfixerũt, et plangẽt super illũ quasi planctũ unigeniti. Timeo etiam, domine mi, quod iste fuit iustus ille de quo dicit Abacuch cap. iij. Cornua in manibus eius ibi abscõdita est fortitudo eius &c. Et concordat Euangelium Christianorum ubi narratur mors IESV, & ostendunt. Cum autem uenissent ad IESVM, inuenerunt eum mortuũ et misit unus ex eis lanceã suam, et transfixit. Pauco, domine mi, q̃ iste sit iustus de quo dicit Abacuch cap. xiij. Egressus es domine saluare populũ tuum cũ Christo tuo.

Caput. VIII. Quomodo post occisionem Christi fa dispersio Iudæorum secundum Danielem.

Expauesco,

EXpauesco, domine mi, super hijs, Quis fuit iste iustus sine Peccato, de quo loquitur Esa. propheta. Et quis sit ille iustus uenditus pro argento, propter q; dicit dominus per Amos prophetã, ubi supra, quod ĩ testimonium quarti sceleris nõ transferet eos in terrã promissionis amplius, Videtur etiam, domine mi, quod cõpletum est quod scribitur Daniel. ix. cap. ubi dicit. Postquã consummatæ fuerunt. lxij. hebdomadæ, occidetur Christus, & tunc ueniet populus cum principe uenturo, & destruet ciuitatem, & domum cõminuet, & condemnabunt eam, & auferetur sacrificiũ, & consumabitur destructio perpetua, Et non est dubium, domine mi, quin destructio desolationis ppetuæ, sit captiuitas ista in qua sumus, iã sunt mille anni. Et aperte dicit Deus per Prophetã, quod erit desolatio perpetua post occisionẽ Christi, sicut est desolatio nostra postquã IESVS fuit occisus, nec cõminatus est Deus nobis perpetuã desolationẽ, nisi post occisionẽ Christi. Et si uoluerimus dicere quod ante mortem IESV fuimus in desolatione. Ad hoc respõdent nobis Christiani quod ante mortem illam nõ fuit desolatio nisi. lxx. annis, & post hoc fuimus reducti in terrã promissionis, & fuimus apud Deum in gratia & honore. Certe domine mi, ego non uideo euasionem contra prophetiã istam, quia de facto probatur nobis quod postquam à reædificatione fuerunt completæ. lxxij. hebdomadæ supra anno, qui sunt anni. cccc. & .xxxiij. tunc fuit IESVS occisus à patribus nostris, & postea uenit dux. ſ. Titus & populus Romanus, &

tuus, & fecerũt nobis secundũ prophetiã istam, hodie sunt mille anni & ultra, & nihilominus si in ira dei sumus, & tamen in ipso speramus. Et si dicamus quod Christus uenturus est & non dum uenit, et rehabebimus terrã promissionis, & reædificabimus ciuitatẽ, & habebimus gratiã dei & honorem in terra nostra, & ista desolatio non erit perpetua. Respondebunt Christiani, quod adhuc ergo manet nobis occisio Christi & aduẽtus Titi & populi Romani, & desolatio peior ista in qua iam fuimus per mille annos. Heu domine non est excusatio nec euasio cõsona. Sed tamen quicquid cõtingat Dei sumus in omni casu, si in eo speramus.

CAPVT IX.

Quod duo sunt aduentus Christi.

Timeo, domine mi, quod Christus iam uenit, & iam adimpleuit primũ aduentũ suũ, quia in scripturis nostris inuenimus duplicẽ eius aduẽtũ. Primus aduẽtus Christi describitur in Prophetis in paupertate & humilitate. Secundus in gloria & maiestate. Et de utroq; aduentu proponã illa quæ mihi occurrũt. De primo aduentu dicit Deus per os Zacha. cap. ix. Letare filia Syon, ecce præceptor tuus uenit pauper, equitans asinum. Et in isto aduentu describit eum Isaias despectũ. Daniel occisũ. Zacharias & Amos uenditũ, & tamen iam fuerunt cõpleta quæ in libello descripsi & describam, nõ reputauimus eum, id est, non cognouimus eum, sicut dixit Esaias Propheta, sed despeximus eũ & prævaluimus contra eũ.

Sed gloria eius & maiestas eius erit manifesta in secundo eius aduentu, quando ignis & flãma præcedet eum, et exardescet & inflammabit in circuitu inimicos eius. Sicut dicit Deus per os prophetarũ Dauid & Isaiæ. Et timeo, domine mi, quod Christus non iudicabit aliter quam cum igne ad mortem, quia nos interfecimus omnes Prophetas qui annunciauerũt nobis de ipso, prout Deus testificatur contra nos per os Heliæ prophetæ quarto libro Regũ. Et sic interfecimus illum iustum propter quem sumus in ira dei sine fine. Attamen Dei sumus.

CAPVT X.

De primo aduentu Christi.

Timeo, domine mi, Deus describit aperte duos aduentus Christi, per os Esaiæ prophetæ. lij. cap. cum dicit. Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium domini. Bis dicens consurge, propter eius duplicem aduentum. Et singillatim clare primum Christi describit aduentum quantum ad passionem et deiectionem capl. & liij. per totum. Et specialiter cum dicit. Vidimus eum & non erat aspectus & species, neq; decor &c. Primum eius aduentum ponit Esa. ix. cap. cum dicit. Paruulus natus est nobis. Et statim subiungit secundum eius aduentum cum dicit. Et uocabitur fortissimus gigas, potens, super thronum Dauid sedebit, ut confirmet illam ab initio usq; in æternum. Zacharias autem propheta describit eũ pauperem & sedẽtem super asinum cap. ix. Et quid aliud est hoc, nisi, quod Propheta describit primum aduentum in humilitate,

humilitate, & secundū in potētia & maiestate. Sic etiam describit eum Daniel cap. vij. circa mediū ubi dicit. Considerabam uel aspiciebam, in uisione noctis, & ecce in nubibus cœli quasi filius hominis ueniebat, & usq; ad antiquū dierum peruenit, et in conspectu eius obtulerunt eum, & dedit ei potestatem & honorem & regnum, omnes populi tribus ac linguæ adorabunt eū, & seruiēt ei. * Hebræus habet, tribus ac linguæ honorabunt eum, & non deficiet potestas eius quia nō auferetur, & regnum eius manebit in æternū. Nostra autē trāslatio habet tribus ac linguæ seruient ei, potestas eius potestas æterna quæ non auferetur, & regnum eius quod nō corrumpetur * aliâs, & non deficiet potestas eius, aliâs potestas eius in æternum, & regnum eius manebit in æternum, aliâs non corrumpetur. Et manifestum est, domine mi, quod in secundo aduentu sedebit Christus ante antiquum dierum, qui est Deus ad iudicium, sicut sedit in primo aduentu ante patres nostros Iudæos ut iudicaretur. Et istos duos aduentus Messiæ idest Christi, innuit propheta Dauid in Psalmo cum dicit, quia uenit, quoniam uenit iudicare terram. Propter primum eius aduentum qui fuit simplex dicit, quia uenit, propter secundum uero quia erit cum potentia dixit, quoniam uenit iudicare terrā. De secūdo eius aduētu loquitur Zacha. xiiij. cū dicit. Imprimēt uestigia pedes sup mōtē oliuarū &c. Et nos domine nō dicimus q, Deus ī essētia sua et natura habet pedes nec carnē, nec ista quæ corporis sunt, sed habere pedes cōuenit omni creaturæ corporeæ. Dicit etiā

Dauid propheta quod supra allegatū est loquēdo de secun
do eius aduentu· Ignis in conspectu eius exardescet, & in
circuitu eius inflammabit· Sed domine non dicimus quod
Deus sit circūscriptus quod aliquid posset esse in circuitu
eius in quantū deus, sed auctoritates similes habent uerita
tem ad litterā in illo iusto quē prophetæ describunt, nunc
loquentes de eius humilitate, nunc de eius maiestate, & de
hoc loquitur Malachias cap·iij· cum dicit· Ecce dominus
uenit, & quis poterit stare ante aduentum eius? Ipse enim
quasi ignis conflans & sedebit & liquefaciet argētum et
aurum· Ecce qualiter iustus ille qui fuit iudicatus ueniet in
secundo aduentu· Et attende domine mi qualiter describit
eum ibidem propheta in eodem cap·iij· cum dicit· Tūc ego
ueniā & intrabo in iudicio ad eos, & ero testis uerax sup
adulteris & malis & periuris, & super illos qui defrau=
dant mercedem mercēnarij, & qui spoliant pupillos &
uiduas, et opprimunt peregrinum et pauperem· Et idem,
domine mi, describit Ezechiel, cum dicit·xxxiiij·cap·ubi
loquitur de pastoribus & ouibus, dicens* Ego separabo
ab eis·s·à iustis trāsgressores & incredulos, hæc nō habet
translatio nostra* sed in arabico dicit sic· O domine mi,
ecce quod in secūdo aduētu separabit incredulos de medio
iustorum sicut etiam dicunt Malachias & Ezechiel clare·
Et in primo aduentu nemo nostrum cognouit eum, quia
exiuerat limites humanæ naturæ· Sicut dicit Deus per os
Esaiæ prophetæ cap·liij·& inter iniqnos cōputatus est, et
propter hoc non reputauimus eum· Et Hiere·dicit·xviij·
cap·Ipse

cap. Ipse est homo, & quis scit eum? Et timeo, domine mi, quod patres nostri in primo aduentu Messiæ defecerunt, & errauerunt, & propter hoc sumus in ista captiuitate quæ non habet finem. Et tamẽ quicquid contingat dei sumus, & in ipso speramus.

CAPVT XI.

De secundo aduẽtu Christi, quod tunc sit cum potentia iudicaturus.

DOmine mi, paueo ne iste iustus iudex sit ille qui iudicaturus est cum potentia in aduẽtu secundo, & qui fuit saluator in aduentu primo omniũ qui crediderunt in eum, quoniam propheta Dauid dicit de illo. Notum fecit dominus salutare suum, & in conspectu gentiũ reuelauit iustitiã suam. Adhuc dicit Esa. cap. xij. Hauritis aquas de piscinis saluatoris, quod dictum, secundum uidere meum, intelligo de baptismo. Nam in primo aduẽtu saluauit per aquam, & in secundo iudicabit per ignem. Et de isto saluatore dicitur, domine mi, Iob. xix. Scio quod saluator meus uiuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea oculi mei uidebunt Deum meũ. Attende, domine mi, quod uocat istum saluatorẽ Deum. Constat autem quod oculi carnis non uidebunt Deũ. Ecce habemus secũdum scripturas quod saluator est iste Deus iustus, de quo est sermo, & solus potest dici uerus iustus, quoniam nullum Peccatũ fecit, secundũ quod de illo Deus testificatur per os Esaiæ prophetæ. Qui Peccatũ nõ fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Nec de Moyse nec de

aliquo Prophetarum dicitur q, sit saluator iustus & sine peccato, quia Moyses peccauit, & omnes Prophetæ peccauerũt, sicut uos scitis, domine mi. Et idcirco nullus eorũ uocatur iustus in scriptura, sed illud nomen isti soli seruatur, Et sine dubio, non saluãtur, nisi hij, qui credũt primũ aduentum suũ, & illi qui nõ credũt nõ habent causam aliquã q, saluẽtur in secũdo aduẽtu eius, sed digni sunt morte, quia digni erãt morte illi qui non credebant Moysi, & non obediebãt ei qui fuit peccator, quãtomagis digni sunt igne illi qui non credunt, & blasphemant istum iustũ & dominũ qui Peccatũ nescivit unquã. Quicquid tamẽ eueniat Dei sumus nos.

CAPVT. XII.

De Christi ascensione.

DOmine mi, nos inuenimus ĩ scripturis q, Christus exaltabitur de terra ad cœlũ, & ego timeo q, illud sit completum in isto qui fuit ĩterfectus à patribus nostris, et de ista exaltatiõe dicit Dauid Propheta in Psal. xxiij. O magnates aperite portas principatus uestri, & eleuamini portæ æternales, & introibit princeps gloriæ. Et attende domine, q, respondẽt illi angeli. Quis est iste princeps gloriæ? & ipse respõdet illis. Dominus uirtutũ fortis in prœlio. Et cõstat, domine mi, q, iustus iste dominus uirtutũ non habuit prœliũ nisi in primo aduentu suo, quia quãdo sedebit ad iudicandũ, ignis in circuitu eius exardescet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius, & conflabit iustos per ignem quasi argentum. Et hoc in ultimo

eius

eius aduentu. Nullus autem præliabitur contra illum, nec locus erit pugnæ. Adhuc de iusti huius exaltatiõe dicit Esa. capi. lxiij. Quis est iste qui uenit de Edom de terra, rubens uestimentis eius de Bosra, sicut ille formosus in stola & respondet hijs iustus iste. Ego qui loquor iustitiã, sum expugnator ad saluationẽ, & dicunt ei angeli. O domine quare rubrũ est uestimentũ tuum sicut calcãtis torcularẽ Respondet, dicens illis. Torcular calcaui solus, & nõ erat uir mecũ. Vide domine mi, quàm proprie loquitur Esaias, & timeo q, huius iusti respõsio nõ tangat nisi nos, cũ dicit. Calcaui eos in ira mea, donec aspersus est sanguis eorum super indumenta mea, & inquinata sunt omnia uestimenta mea. Sed dies ultionis in corde meo, & annus retributionis meæ uenit. Quantũ ergo sperare possumus in iusto isto, domine mi, ubi scimus ipsum de nobis angelis fuisse conquestum in cœlo, & notificauit eis q, ipse calcauerit torcular solus. Etquid aliud calcauit in ira sua nisi nos, quipost bellũ q, habuit in primo aduẽtu suo, prstrati sumus ab eo, & calcati, iam sunt mille anni, & adhuc restat dies ultionis in ultimo eius aduẽtu, & annus retributionis in corde suo. Vtinã domine mi, quãdo interfecimus Esaiã deleuissemus istã auctoritatẽ prædictã de prophetia sua, q, nũquã legeretur ab aliquo. Et ecce qd' Dauid uocat bellum, cum dicit, Dominus uirtutum fortis in bello. Hoc Esaias uocat torcular. Heu domine mi, nos bibimus mustũ illud, de quo etiam dicit Iacób Patriarcha & Prophe ta, ut habetur in libro generatiõis creaturarũ cap. xlix. de

Iuda. Lauauit stolam in sanguine .s. uuæ, sicut est factũ in nobis in primo aduentu Messiæ, sed quid faciemus in aduẽtu eius ultimo, quando stabunt homines coram homine iudicante, & in circuitu eius erit ignis paratus ad deuorandũ illos, cõtra quos tulerit sententiã. Tunc enĩ nõ erit tẽpus belli, nec iam in torculari calcabitur, quia iam extunc non erit locus nec tempus pœnitendi nec refugij, sed iustitia, ut sicut ipse iudicatus fuit sine peccato quod inuenirẽtur in eo, sic ipse iudicabit peccatores. Dicit enim Deus in prophetia Salomonis Prouerbiorũ duodecimo. Quãdo iustus recipiet iudicium, ubi erit impius & peccator? Vnde si iustus uix saluabitur, quid erit tunc de impio?

CAPVT .XIII.

Adhuc fortius probat corporalẽ ascensionẽ Christi.

VAlde timeo, domine mi, quod hæc quæ dicta sunt testimonia prophetarum de illo iusto. Quod scilicet fuit uenditus pro argẽto, ut dicit Amos propheta. Quod calcauit torcular, ut dixit Esaias. Quod gessit bellũ cũ patribus nostris, sicut dicit Dauid. Quod captus fuerit ĩ peccatis nostris, sicut dixit Hie. Quod uulneratus fuerit in palmis suis, sicut dixit Zacha. Quod super eius uestem missæ sunt sortes, sicut dicit Dauid. Quod ascẽdit in cœlum, sicut dixit idem propheta & alij. Quod non conueniat deo in essentia siue in natura diuina, secundũ quam nec resurgit, nec exaltatur, nec sedet, nec descendit. Ex his quæ dicta sunt sequitur necessario, quod iam uenerit ille iustus, cuius naturæ corporeæ hæc prædicta, et similia poterunt con-

terunt conuenire. Si autẽ tibi uidetur forte durũ credere, domine mi, quod homo corporeus ascendit in cœlum audi auctoritates & exempla quæ mihi occurrũt de scripturis nostris. Et super hoc dicit Dauid Propheta de illo. Ascendit Deus in altum & saluabit captiuitatẽ, dedit dona hominibus. Dicit etiam in psalmo. lxvij. de ascensione eius. Iubilate deo & glorificate nomẽ eius, iter facite, qui ascẽdit de partibus occidentis, dominus nomen illi. Adhuc, domine mi, dixit Dauid de illo in psalmo quem tu habes in corde. Iubilate deo qui ascendit super cœlum cœli ad oriẽtem. Et de isto dixit Amos cap. ix. Dominus est qui ædificauit in excelso sedem suam. Et de ipso dicit etiam Dauid in Psalmo. lxvi. Ascẽdit deus in iubilo & dominus in uoce tubæ. De ipso etiam dixit Aser propheta cap. iij. Vidi hominem descendentem de corde maris & peruenit usq; ad cœlum. Et quia nõ habemus istã prophetiã, obmisi multa scribere quæ allegat super hoc immo habemus eum, sed ipse tunc nescuit quod Aggeus in latino uocaretur Aser in arabico. Dicit etiam Moyses in cantico. Leuabo ad cœlum manum meam. Et Deute. xxxiij. dicit etiam Esa. cap. xxi. Consurge, consurge brachium domini. De isto etiam ait Anna mater Samuelis primo Reg. ij. cap. Dabit dominus imperium regi suo & sublimabit Christũ suum. Dauid etiam dixit. Ascẽdit dominus super pennas uentorum. Et hæ auctoritates occurrunt mihi ad probandum exaltationem Christi corporalem usq; ad cœlum, Et sunt plures aliæ quas tu domine bene scis. Nunc etiam exemplã

aliqua adducam de lege nostra, quia uidetur etiam nobis multum incõueniens credere, quod in corpore ascendit in cœlum & hoc est propter considerationem, nam in lege & in prophetis inuenimus quod Deus uerus et gloriosus assumpsit de terra, et eleuauit plures sanctos uiros patres nostros. Et si de istis non dubitamus propter eorum sanctitatem & propter testimonium scripturæ, quare dubitamus de ascẽsione istius iusti in corpore & anima, cui magis scriptura perhibet quam illis testimonium sanctitatis. Et quia durius bellum secundum Prophetas sustinuit, & plures captiuationes mundi quam aliquis de prædictis. Et præterea, domine, sine exempli positione scis, quod Matusalem & Enoch iusti, & Helias propheta fuerunt assumpti à Deo de mundo isto in corporibus suis. De Moyse etiam non est dubitandum, quin sit in cœlo in corpore & anima, ut dicitur Deute. xxxiiij. dixit Deus ad Moysen. Ascende in montem nocte, & morere ibi, & ascendit in montẽ et mortuus est ibi. Et nescuit homo sepulchrũ eius usq; in hodiernũ diem. Et quid significat, quod sepulchrũ eius est ignotum in terra, cum ipse fuit Propheta maior & sanctior alijs, nisi quod Deus resuscitauit eum, & assumpsit eum in corpore & anima sicut alios iustos assumpsit & eleuauit ad locum ubi sunt. Nec nos debemus mirari supra hoc quod aër iste leuis & subtilis posset portare corpora tam grossa & ponderosa, quia nos scimus quod aqua quæ est in raritate similis aëri quando placuit potentiæ omnipotenti, portauit corpora filiorũ Israël in corum

exitu

exitu de Aegypto, & quãdo fuit acceptũ sacrificiũ, ignis descendit de cœlo, & eleuauit & portauit corpora pecorũ & boum quæ offerebãtur deo. Moyses uero & Helias prophetauerũt de illius iusti eleuatione, ac alij Prophetæ. Vnde cum oportet nos esse credentes de eleuatione corporea dictorũ sanctorũ, cur sumus increduli de eleuatiõe isti us iusti & eũ eleuatũ esse in cœlũ, de quo tot sunt testimonia prophetarũ in scripturis, sicut dictũ est. Et posset induci, ut quia satis apparet quod Deus assumpsit prædictos sanctos, de quibus nullus dubitet, ut ad fidem disponentur corda hominũ, & ut de ascẽsione sui iusti etiã nõ dubitarẽt. Est autẽ et alia causa quare et ipsi nostri dubitãt, quia aduẽtus eius primus fuit occultus, & modus insolitus, sicut dicit Esa. Homo est & quis cognoscet eum. Idem prophetа etiã dicit. Virgo cõcipiet & pariet filiũ. Vbi aduertendũ est q, tacet de patre secundũ carnẽ, & propter hoc q, alibi dicit. Non reputauimus eũ. & Hiere. cap. xxxi. dicit, Signũ nouũ creauit Deus super terrã, mulier circũdabit &c. dicit etiã ca. v. Propter hoc dabit eis Deus usq; ad tẽpus in quo parturiens pariet. Et notandũ q, non facit Propheta mentionẽ de marito istius parturiẽtis, cũ inquit, natiuitatẽ istius iusti qui solũ natus est præter solitũ modũ, cur sumq; carnalẽ, qui est ex uiro et fœmina, sicut de illo prædictũ est per os Esa. c. ix. cũ dicit. Audite domus Iacõb, Deus dabit uobis signũ, uirgo cõcipiet &c. Omnes autẽ alij sancti qui dicti sunt, nati sunt de fœmina et uiro carnaliter cõcepti ĩ peccato, et omnes fuerũt peccatores,

& ipse

& ipse Moyses sanctior parẽtibus prophetis peccauit, et confitetur per os suũ se peccasse, de iusto autem isto dicitur per Esaiã. liij. cap. Qui nunquam peccauit, nec inuẽtũ est mendaciũ in ore eius, de alijs omnibus sanctis dicit deus per os Iob cap. xxv. In omnibus sanctis suis nõ est inuẽtus sine prauitate. Et Hiere. propheta dicit cap. xvij. Corda hominum praua.

CAPVT XIIII.

De cæcitate Iudæorum, quod non credunt Christũ aduenisse nec intelligunt.

TImeo, domine mi, quod sit cõpletũ in nobis q, dixit dominus per Esaiã prophetã. Cecidit cæcitas super Israël quousq; intrauit plenitudo gentiũ, & iterum dicit cap. vi. Audientes audiẽt & nõ intelligẽt, et uidentes uidebunt & non cognoscẽt, quia corda istius gentis sunt in groſsata. Et adhuc codẽ cap. Excæca cor populi huius, & obtura aures eius ne forte addiscant & cõuertãtur ad me & sanem eos. Et dixit Esaias. Vsq; quo domine, & dixit, quousq; sint ciuitates desertæ, et maneat domus sine habitatore. Dixit etiã Daniel cap. xij. Claude sermones et inuoluc prophetiã. Et Hiere. xvij. Peccatũ Iudæ scriptũ est stilo ferreo in lapide adamantino, & extensũ super latitudinẽ cordis eorũ. Et Esa. cap. primo Cognouit bos possessorẽ suũ & asinus præsepe domini sui, populus autẽ meus non intellexit. Et iterum. viij. Miluus & birũdo & ciconia sciũt tẽpus aduentus sui, populus autẽ meus nõ cognouit me, Et hæc omnia, domine mi, dicta sunt propter nos, quia

quia non cognouimus aduentum iſtius iuſti domini. Et de nobis dixit dominus per Eſaiam cap. xliij. Elongate foras gentem cæcam, & non habentem oculos, & ſurdam, & non habentem aures, ecce omnes congregati ſunt. Et quid uoluit dicere Propheta per hæc uerba, niſi quod Deus nos repulit, quia non cognouimus tempus iſtius iuſti citius. Et congregauit ad ſe in fide Gentes loco noſtri. Super quo admiratus Dauid dixit in pſalmo. lxxxvi. Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi. Nos tamẽ Dei ſumus in caſu iſto noſtro, & in captiuitate iſta, quæ non habet finem in qua ſumus, iam ſunt mille anni, & hoc tamẽ non accidit ita male patribus noſtris, qui adorauerunt idola, & occiderunt prophetas, & transgreſſi ſuerunt legem ex toto corde ſuo.

CAPVT XV.

Quomodo cæcitas Iudæorum & incredulitas circa Chriſtum fuit prænuntiata per prophetas.

TImeo, domine mi, propter hoc quod quia non credidimus in iſto iuſto, idcirco accidit nobis & completum eſt illud quod dixit Deus per os Eſa. cap. xix. Erit prophetia tanquam uerba libri clauſi qui dabitur lectori, & dicetur, iſte liber clauſus eſt, neſcio quid eſt in eo, & tũc dabit neſcienti litteras, & dicet, nõ ſum lector ego. Et quæ clauſura libri maior eſt, domine, quàm clauſura qua clauſit Deus corda noſtra, iam ſunt mille anni, & ultra, nec poſſumus cognoſcere per prophetiam nobis traditam à Prophetis ſuper aduentum iſtius iuſti, propter quod alibi dixit Deus per prophetam. Deſolabi-

tur

tur Hieruſalem, & corruet domus ſancta. Dixit etiam capi. primo. Terra noſtra deſerta, ciuitates noſtræ ſuccenſæ igne, & remanebit Syon ſicut tugurium in uinea diſſipata, hoc eſt, domine mi, & iam ſunt mille anni, & ultra. Dixit etiam Eſaias capi. xxv. Domine Deus exaltabo nomẽ tuum quia poſuiſti ciuitatem in tumultum, & domum in confuſionem, ut non ſit uſq; in æternum. Et xxx. capi. dixit. Conteret populos cõteritione uaſis fragilis, in quo nõ remanet pars ad portandum carbonem ignis, nec hauriẽdam guttã aquæ. Completum eſt etiam, domine mi, quod dixit Daniel capi. ix. Poſtquam fuit occiſus Chriſtus, remanebit deſolatio perpetua, in qua deſolatiõe ſumus. Iam ſunt mille anni & ultra. Dixit etiam Eſaias. xxiiij. capi. Relicta eſt in urbe ſolitudo, & ſibilabit terra eorum ſibilo uſq; in ſempiternum. Dixit etiam Hieremias. c. xvi. Argentum reprobũ uocate illos, quia dominus proiecit eos. Dixit etiam Eſa. ca. l. Ambulate in lumine ignis ueſtri, & in flammis quas ſuccendiſtis uobis, in quibus flammis nos ſumus. Iam mille anni ſunt. Et dixit etiam Amos. v. capi. Domus Iſraël cadet & nõ eſt qui erigat eã. Et uidetur mihi, domine mi, q. Deus induxit ſuper nos ruinam iſtã poſt aduentum iuſti huius, poſtquam propheta nullus ſurrexit in nobis, nec ſurget ſicut prophetatum eſt nobis, quia nos manemus in incredulitate nõ recipientes fidem illius, ſed negantes. Dixit etiam Oſeas primo cap. Cum accubit mulier ſuper terram & peperit, dixit Deus, uoca nomẽ eius ſine miſericordia, quia non miſerebor populo huic. Et ſi

Deus

Deus profecit nos, & non miseretur nostri, ut experti sumus, iã sunt mille anni & ultra, Quæ utilitas est nos habere Legem, Circũcisionem, & Sabbatum. Dixit Esaias iij. ca. Educ foras populum cæcum, sicut eduxit nos de terra nostra Deus uerus, & gloriosus. Iam sunt mille, & ultra. Dixit etiam idem. xxvi. capite. Vetus error abijt. Et quid est antiquum, nisi Lex nostra, quæ recessit à nobis, domine mi, cum rege, cum sacrificio, cum incenso, & cũ altaribus. Et quid peius nobis poterit euenire? & quid est quod nos expectamus? Nonne uidemus q, dispersit nos per quatuor partes mundi in dispersionem, sicut dixerũt nobis Moyses, Hieremias, & Esaias, & alij Prophetæ. Et tamen nos Dei sumus, & ad ipsum recurrimus in omni euentu.

CAP. XVI.

Ostẽdit reprobationẽ Iudæorũ propter eorum perfidiã, & electionẽ gentiũ propter eorũ fidem.

TImeo, domine mi, cum nos dicimus inter nos, ego et tu etiam sumus filij Iacób & Israël, quia iam completũ est illud quod dicit Deus per os Esa. ca. lxxiiij Interficiet te Deus ò Israël, & uocauit seruos nomine alieno. Paueo q, de illis seruis simus, quibus debet imponi illud nomen, secundum q, Moyses dixit Deuteronomij xxviij. Erunt Gentes in capite, & populus incredulus in cauda, sicut nos sumus, iam sunt mille anni & ultra. De illis etiã dixit Hiere. ca. xij. Replebitur terra fide Dei, et redũdabit sicut aqua maris, et de illis dixit Salo. iij. Reg. viij. Domĩe Deus cũ uenerit alienigena ad domũ sanctã tuã, & in-

& inuocauerit nomen tuum benedictum, exaudi cum domine Deus meus, ut discat uniuersa terra nomen tuum timere, sicut populus Israël. In quo ergo gloriabimur domine mi, et quare cõtemnimus Gentes? ex quo Salomon propheta fecit eas participes in timore Dei, & in domo sancta nobiscum, & forte nos indignos eiecit Deus de ista domo, & dedit eam istis, & de illis etiam dixit Moyses. Hæc dicit dominus Deus. Replebitur terra tota gloria domini, Et de ipsis dixit Dauid in Psalmo. xxi. Præuenient & cõuertentur ad dominum uniuersi fines terræ, & mille generationes. De ipsis etiam dixit Esaias. c. lx. O domus Dauid sancta, uenit lumen tuum, & gloria domini super te orta est, &c. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos & uide, omnes isti congregati sunt, uenerunt tibi, & filij extranei ædificabunt muros, & principes eorum seruient tibi. Et qui sunt isti filij extranei, Domine mi, qui uenerunt ad domum Dei, nisi Gentes quæ seruiebant Idolis qui erant extranei à Deo, & ipsi principes & reges eorum, de quibus dixit Deus q, ambulabunt in lumine domus sanctæ, & nos erimus in tenebris extra illam & sumus, Iam sunt mille anni. Dixit adhuc idem propheta de illis, ca. lxv. Ecce Gentem quam nesciebas, uocabis, & nationes quæ te non cognouerunt ad te uenient. Et sicut de facto uidemus, hodie sunt mille anni & ultra, quia CHRISTVS missus secundum legem nobis datam uenit, & Gẽtes quæ legem non nouerant, uenerunt ad eum, & ipse de

dit

dit eis Legem nouam, puram, & sanctam. Adhuc xlv. cap. Concordauerunt, & reges eorum cõgregati sunt in fide dei. Et timeo, domine mi, de illis fuisse dictũ codẽ cap. Congregamini omnes & uenite gentes, quæ saluatæ estis per deum ex gentibus. Et de populo dixit Esaias. lxv. cap. Quæsierunt me & non interrogabant, & inuenerũt me qui non quærebant me. Et de ipsis etiam dicit Hieremias capite. iij. Congregabuntur omnes in nomine domini, in domo sancta, & non ambulabunt in prauitate cordium. De ipsis idem propheta dixit cap. xvi. Ad te uenient omnes gentes ab extremis finibus terræ, & dicent, Non hæreditauerunt patres nostri nisi mendacium & iniquitatem. Et de ipsis dixit Sophonias cap. iij. Datum est Gentibus ut loquerentur simul in nomine domini, & seruient ei humero uno, omnis homo de loco suo, & omnes insulæ gentium. Et de illis dixit Zacharias. ij. cap. Lætare domus Syon, quia ego uenio ad te, & habitabo in medio tui in illa die, & appropinquabunt deo Gentes in multitudine sua. Dicit idem Propheta. viij. cap. Hæc dicit dominus Deus exercituum, uenient Gentes multæ de locis multis, & dicet uir ad uicinum suum, uadamus & quæramus dominum Deum in bono. Et ista, domine mi, cõpleta sunt nũc, & complentur in oculis nostris de plano, uides populos, & linguas legere libros Legis & Prophetarum omniũ, & psalterium, dimissis idolis suis, nullus ex eis credit per manum Moysi nec Aaron, nec alicuius Prophetarum nostrorum. nec aliquid remanet de Fide ab idolis ab illo tem-

pore quo c[re]diderunt iusto illi, de quo dicit Abacuh cap. iij. Egressus es domine ad salutem populi tui, ad salutem cum Christo tuo.

CAPVT XVII.

De uiuificatione gentium & interfectione Iudæorum prout etiam uidebitur in cap. sequenti.

Timeo, domine mi, quod Deus uictor & gloriosus uiuificat illas gẽtes per fidẽ, & interficit nos in incredulitate nostra, sicut ipse dicit per os Esaiæ prophetæ lxv. cap. Pro eo quod uocaui & non respondistis hæc dicit dominus Deus, ecce serui mei comedent, & uos esurietis. Ecce serui mei bibent & uos sitietis, ecce serui mei gaudent in exultatione cordis, & uos concutiemini præ amaritudine cordis, & interficiet te Deus ò Israël, & uocabit seruos suos nomine alio, in quo benedixit illis qui est benedictus super terram, Amen. Et nos uidemus recepto res istius nominis benedictos à Deo super faciem terræ, & nos dispersit. s. in captiuitate per quatuor partes mũdi. Hodie sunt mille anni, Et apparent expresse in nobis uestigia iræ dei, nõ ad castigationẽ, sed ad destructionem, & illa est interfectio quàm Deus comminatus est, quod interficiet Israël, & illæ Gentes uiuæ, quas uocat seruos, recipient nomen quod Deus promisit, sed non ante mortẽ nostri nominis primi secundum ordinem uerborum Dei per Esaiam, & fames & sites quas patiemur nõ est panis aut aquæ, sed cordium & animarum sterilitas, & fames

uerbi

uerbi dei, sicut prophetæ declarant per os Amos cap. viij. Et tu domine, scis hoc plenius quàm ego. Veruntamẽ Dei sumus in omnibus quæ accidunt nobis.

CAPVT XVIII.

Quomodo Gentes per fidem uiuificatæ habent mundas obseruantias nouæ legis.

Timeo, domine mi, quod gentes quæ iustificatæ sunt, iam sunt mille anni postquã fuit mortuus IESVS in Hierusalem, quia nihil boni habuerunt antequam crediderunt in deo & in Christo & in Apostolis, quoniam ipsi forte erant illi pisces et illæ bestiæ de quibus loquitur Abacuch Propheta quæ non habent ducem, & ipsæ gentes purificatæ per fidem habent ieiunia sua & obseruãtias suas legis nouæ, et habẽt cũcta illa quæ ad mũdiciã ptinẽt in lege antiqua contenta Iudæorũ. Vides q, in omni lingua, et ĩ omni loco ĩ Oriẽte & in Occidẽte Gẽtes sunt confitentes in nomine domini, & nõ credunt in eum per Moysen, nec per aliquem prophetarũ, quamuis sunt studiosi in lege & in libris omniũ prophetarum sed Deus uocauit eos per discipulos Iusti, qui egressus est cum deo ad salutem eorũ, sicut ipse deus benedictus & gloriosus prædixit per os Abacuch Prophetæ. Et isti discipuli eius fuerunt filij nostri de filijs Israël, qui alio nomine uocantur Apostoli. Valde timeo, domine mi, quod isti sunt illi de quibus dixit Deus per os Dauid in psal. In omnẽ terrã exiuit

sonus eorum, & in extremis finibus extensa uerba eorũ. Et uerba prophetæ expresse demonstrant nobis quod de istis loquitur & non de nobis, cum dicit, non erit lingua, neq; sermo qui non audiant uoces eorum, & hoc non potest esse de lingua nostra Hebræa, quæ enim Gentes obediunt præceptis Moysi & Aaron, quinimmo, ipsi interfecerunt gentes & fugauerunt eas à se. Hæ autem gentes sciunt hodie Moysen & Prophetas, & cognoscunt Deum & seruant legem nouam sicut Apostoli docuerunt eos. Attamen dei sumus.

CAPVT XIX.

De electione Apostolorum loco prophetarum.

Timeo, domine mi, quod illud quod Zacharias propheta dixit cap. xiij. Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis, fuit completum quãdo nos percussimus pastorem istorum puerorum & sanctorũ Apostolorum, extunc nos oues dispersi sumus per uniuersum orbem, & isti filij nostri, scilicet Apostoli, surrexerunt loco Prophetarum, quod apparet ex hoc quod Deus post illos non misit nobis Prophetam, nec notificauit aliquid per uisionem. Timeo, domine mi, quod isti pueri sint Apostoli de quibus dixit Deus per os Iohelis prophetæ ca. iij. Senes uestri somnia somniabunt, & pueri uestri uisiones uidebunt. Certissime, domine mi, senes sunt Prophetæ nostri, qui somniauerunt fidem gentium, quàm cõsecuti sunt illi pueri, scilicet Apostoli, & uiderunt. Et de istis pueris dixit

dixit Dauid Propheta. Venite filij, audite me, timorem domini docebo uos, & Deus non nominat filios in plurali, sed solum nominat eos Israël primogenitũ in usu loquẽdi cõmuni. Et in alio psalmo nominat istos pueros filios, cum dicit. Filij tui sicut plantæ nouellæ. De Israël, domine mi, dixit Deus per os Esa. cap. v. Vinea dei exercituum fuit domus Israël, expectaui quod ueniret cum uua, & uenit cum spinis, propter hoc ego adducam qui destruet illam in cõculcationem, & de illis prædictis filijs dei qui uocantur Apostoli. Dixit Deus per os Esa. xiij. cap. non modo erubescet Iacob nec liquefiet facies eius. Sed tunc quando uidebit de filijs suis illos quos creauerunt manus meæ sanctificatos ante oculos suos. Et si eßent, domine mi, filij isti sanctificati corã nobis secundum uiam Legis nostræ, non diceretur de nobis quod eßemus ĩ erubescẽtia, propterea & dißoluerẽtur facies nostræ, immo haberemus gloriam & resplenderẽt facies nostræ sed confusio facierũ Iacób & desolatio est ista, quod isti filij quos Deus creauit manu sua. s. Apostoli sunt sanctificati corã nobis, & non secundum legem nostram. Propterea Deus dat intelligere quod Lex nostra non est lex ipsorum. Dixit etiam deus per os Hiere. cap. xxv. In illa die non dicent, Patres nostri comederunt uuam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt, sicut infidelitas Iudæorũ non nocuit fidei Apostolorũ nec nocebit, & propter hoc scribitur. Viuo ego, dicit dominus, si erit ultra prouerbiũ istud in Israël, quia nunquã alĩ quis de Apóstolis postquã receperũt fidẽ redijt ad fidem

nostrã, quare nõ sentiunt acerbitatẽ infidelitatis nostræ, sicut dẽtes nostri obstupescũt de peccato patrũ nostrorũ. Adhuc de istis filijs, domine mi, qui sunt Apostoli dixit Deus per os Esa. prophetæ. A quo trnasmigrabo nisi à populo meo. Filij autẽ qui erunt infideles, Deus erit saluator eorũ in omnibus angustijs eorũ, & uultus eius custodiet eos in charitate eius, & in clementia redemit eos, & propitius erit eis in longitudine dierum. Verissimũ est, domine mi, quod isti filij de quibus loquimur semper manserunt firmi, nec Deus transmigrauit ab eis ab illo tempore quo redemit rex ille iustus, magister eorũ, sed transmigrauit à nobis & fuit semper cum eis, & de istis etiã filijs qui sunt Apostoli, dixit sapiens Iesus filius Sirach in libro suo capit. iij. Audite filij carissimi & operamini in salutem, quia honorat Deus patrem in filijs, et qualiter intelligi debeat honor ille declarat Deus per os Malachiæ cap. iij. Mittet Deus Heliam qui conuertat corda patrum nostrorum ad filios. O domine, si Deus debuisset conuertere corda filiorũ. s. Apostolorũ ad patres, cũ hoc debeat intelligi de fide, tunc isti filij. s. Apostoli fuissent nobiscũ in captiuitate ista quæ non habet finẽ, sicut & patres nostri & nos sumus. Sed ex quo Deus ordinauit quod debeant corda patrũ ad filios cõuerti, quid est q, expectamus, domine mi, & quid præstolamur. Et si uolucrimus dicere q, alij filij debẽt esse præter Apostolos, de quibus intelligantur prædicta, illi erũt in captiuitate sicut & nos, ex quo uiã illius iusti nõ sunt secuti, quem Apostoli fr miter secuti

sunt

ti sunt & docuerũt sequendã, & propter hoc habẽt honorem patrũ, in hoc quod patres dicũtur ad illos conuerti. Cum ergo, domine mi, filij nostri uenerunt antequam nos ad fidem dei, si corda nostra conuertãtur ad filios, corda corũ conuerterẽtur ad nos. Et sicut dicit Deus altißimus. Erũt populus unus, animus unus, in deo glorioso, et uicto rioso, quia nõ debemus intelligere illam conuersionẽ nisi de infidelitate ad fidem & doctrinã illius iusti, qui est magister salutis corũ qui credũt in eo, & secundũ quod dixit Dauid de eo. Ipse est cuius sacerdotiũ erit secundũ ordinẽ Melchisedech in æternum, quo obtulit sacrificiũ panis & uini, & fuit Melchisedech sacerdos dei altißimi ante Aaron. Et attende, domine mi, quanta sit differẽtia inter sacrificiũ Aaron, et iusti istius domini. Dixit dominus domino meo, tu es sacerdos ĩ æternũ, nõ ad tẽpus sicut Aarõ qui mortuus fuit cxx. annorũ. Item sacrificiũ Aaron fuerunt carnes, & sacrificiũ illius iusti domini fuit panis & uinũ secundũ ordinẽ Melchisedech. In quibus uerbis dominus per Prophetã ostẽdit manifeste, quoniam sacrificium Aarõ finiretur quãdo ĩcipet illud sacrificiũ inæternũ, et ordiatio sacrificãdi, sed Aarõ finiretur quãdo ĩcipet sacrificiũ in pane & uino æternaliter duraturũ. Sed de hoc, domine mi, ad huc habeo loqui, specialiter dicam aliqua pauca de istis filijs dei quæ mihi occurrunt, de quibus dixit Deus per os Iesu prophetæ filij Bethoni capite primo. Erit locus in quo dicetur. Vos estis filij dei uiui, & iste locus, domine mi, absque dubio est ecclesia, quia

Propheta denominat locum, sed quod dicit erit locus, quia synagoga, quæ est locus primus, iam erat, & synagogam uocat Deus per os Moysi & Aaron & omnium Prophetarum primogenitũ meum, sed in plurali & quasi quemlibet in speciali, istos seruos genitos uocat propheta filios dei. De illis filijs dicit etiam Deus per os prophetæ Moysi. Deute. xxxij. Sanguinem filiorum ulciscetur & lauabit terram populi sui, & nos domine occidimus prophetas et non fecit uindictam de eis nisi per. lxx. annos, sed occidimus Apostolos & iustum magistrũ eorum, & fecit Deus uindictam de filijs. Iam sunt mille anni & ultra, Et per mortem ipsorum lauit Deus terram populi sui, & non dixit terram filiorum Israël. De ipsis etiam filijs dixit Dauid in psalmo. cxxxv. Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij fideles. Comparat enim propheta istos filios fideles sagittis emissis de manu potentis, quia Deus omnipotens misit eos ad. xij. partes mũdi per quattuor mundi climata fideles hos filios cum doctrina Legis, Psalterij & Prophetarum. Moysen autem & Aaron non misit extra domum sanctam ad docendum, quia non ad Indiam, Romam, nec ad alia loca extra terrã sanctã misit eos annũciare doctrinam Legis & Prophetarum, sed isti fideles filij sic proiecti uel missi per uniuersum mundũ, surrexerunt coram deo loco nostri, postquam Deus occidit Israël & nomen nostrum, quod bene innuit Dauid in psalmo cũ dicit, pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos filios reges & principes, & per istos innouata est Lex prima secundum ordi-

dum ordinem Melchisedech, qui sacrificium dei instituit in pane & uino, ex quibus communicauit Abraham amico dei, prout extat in lege certum, apud quem Deus per ministerium istorum mutauit sacrificium nostrum, sicut mutauit nomen nostrum, et sicut mutauit legem carnalem nostram in legem spiritualem. Et si Deus dixisset nostro Moysi sicut dixit p os Dauid Messiæ siue Christo. Tu uenies sacerdos in æternum secundū legem Moysi et Aaron staret illa Lex, sed dixit. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Et amicus dei cōmunicauit de sacrificio panis & uini, & non de sacrificio carnium. Ad hoc bene sonat uerbum Moysi, cum dixit. Comedetis uetustissima ueterū, per quod intelligit sacrificiū Melchisedech. Et iterum, et nouis superuenientibus .i. nouæ legis sacrificio publicato, uetera .s. uestra sacrificia proijcietis. Nos tamen dei sumus in omni euentu.

CAPVT XX.

De reprobatione sacrificij Iudæorum & electione sacramenti Christianorum.

TImeo, domine mi, quod Deus eiecit nos à se & sacrificium nostrum, & acceptauit sacrificium gentiū, sicut dixit per os Malach. cap. primo. Non est mihi uoluntas in uobis, dicit dominus, neq; accipiam sacrificiū uestrū, quoniā ab ortu solis usq; ad occasum eius magnum est nomen meum in gentibus, quæ offerūt in nomine meo sacrificium mundum, ergo apud Deum sacrificium gentium est mundius quàm sacrificium nostrum. Et insuper

quia Deus priuauit nos omni sacrificio mũdo, & alio, do
cens Christianos ut ipsi uitarent nos, ne cõtaminarẽtur,
sicut nos uitauimus Gentes omni tempore quo sacrificiũ
nostrum fuit mundum apud Deum & acceptum legis.
Etiam tu, domine mi, nosti quid dicit Deus in Psal. lxxx.
de nostro sacrificio cum ait, per os Dauid Prophetæ. Nũ
quid uidistis uos q, ego comedi carnes thaurorum, & hir
corum sanguinem biberem. Per quod manifestat Deus q,
ipse condemnat carnium sacrificium. Et unde est nobis,
domine mi, q, nos detestamur in gentibus sacrificium pa
nis & uini, quod statuit Deus, & in illo reprobat sacrifi
cium carnium, cum Salomõ describat illud Aaron, dicẽs,
iste scilicet Aaron extẽdit manus suas super altare & ob
tulit sanguinem uuæ & incensum Deo uuo, & obtulit sa
crificium nostrum de granis terræ, sicut Melchisedech ob
tulit pro Abraham. Deus etiã testificatur per os Iesu Pro
phetæ capi. xix. q, nos obtulimus sacrificiũ de panibus cũ
dixit. Non offeratis mihi sacrificium panis, quoniam pa
nes uestri tristitiæ sunt, & quicunq; comedit ex eis conta
minabitur. Vnde nos offerebamus aliquando sacrificium
panis, sed nullum est acceptum sacrificium Deo de mani
bus nostris. Et de nostro sacrificio carnis dixit Iesus Pro
pheta filius Bethoni capite. ix. Deus magis diligit pieta
tem & misericordiam quàm sacrificium carnium. De
clarat Deus sacrificium Gentium per Moysen. Leuitici
xxiij. Offeretis Deo sacrificium de leuatis de uua & de
expressione uuæ, & benedicat uobis Deus & cũctis ope

ribus

ribus manuum uestrarum. Scimus etiam nos, domine mi, q, Deus mandauit in principio poni ante Archã fœderis domini panes & non carnes. In Exodo etiam capite. xxix. dixit Moysi. Offeras hircos & cum illis panes azimos, qui panes azimi sunt sacrificium gentium. Etiã domine mi, cum Deus de hoc in libro Regum capite. xxi. præcepit Aaron per Moysen, dicens, Homo de semine Aaron sacerdotis cui habet maculam, non offerat sacrificium de panibus, nec aliud quodcunq; sacrificium. Vide domine mi, per quod præponitur sacrificium panis. Dicit etiam Deus per Moysen. iij. Regum. iij. Offeretis Deo sacrificium de omnibus habitationibus uestris, panes duos de primitijs frugum, & cum panibus arietes septem, & primo ponit, domine mi, panes, & postea carnes. In alio loco legitur, quem tu scis, domine mi, dixit Iesus. Carus & gloriosus filijs Israël, quando intraueritis terram habitationis uestræ, quam daturus est uobis dominus Deus in hæreditatem, Offeretis Deo panes in sacrificium, & sacrificium totum, & adhuc thaurum cũ farina purissima & pane, Ergo Deus præcepit fieri sacrificium de pane & ex farina purissima & acceptabit illud, & tale sacrificium est hodie gentium, scilicet panis ex farina purissima. De sacrificio etiam panis fit mentio primo Regum. xxi. Cum Dauid uenit ad Abimelech principem sacerdotum in Sylo, & petiuit ab eo panes, qui respõdit. Nõ sunt hic panes nisi panis oblatus, quẽ nõ conuenit comedere pueris tuis, quia sanctus est. Hæc di-

cta sint de sacrificio panis, & plura dici possent, quæ tu, domine mi, nosti. Sed quia gentes ponũt in sacrificio suo aquam, non debet nobis inconueniens uideri, quia etiam in scripturis sanctis inuenimus de hoc exemplum. s. quod Deo fiebat sacrificium de aqua, & fuit deo acceptum. Inuenimus etiam. ij. Reg. xxiij. quod duo iuuenes hauriẽrũt aquam de cisterna quæ erat ante portã Bethleem, et prophęta Dauid obtulit illam deo in sacrificium, ergo non est contra scripturam si Gentes hodie ponant aquam in sacrificio, quod faciũt Deo. Nos etiam legimus, ut dictum est, quod Aaron fecit deo sacrificium de pane & uino, & Dauid de aqua, & ista tria sunt simul in uno sacrificio mũdo quantum natura patitur, & quantum intellectus noster excogitare potest, & non sicut carnes thaurorum pinguium. Helias noster ut narratur Reg. iij. Infudit aquã super sacrificiũ carniũ, & Deus misit ignem de cœlo, & accepta uit sacrificium cum aqua perfusum magis. Angelus in figura cõmunicauit etiam Heliam in pane subcinericio et aqua, quando Helias ambulaut in fortitudine cibi super illud quod natura non potest concedere. xl. diebus usq; ad montem Dei. Hoc etiam sacrificium uini cum aqua mixtum pulcherrimum, & aptum describit Salomon Propheta in libro Prouerbiorum, capite. xi. cum dicit. Sapientia altißima cõmunicauit sacrificium suum, & parauit mensam, tunc misit seruos, dicens. Qui est paruulus ueniat ad me insipientes comedent panem meum, & bibent uinum meum temperatum aqua. Quid domine mi, men

sa

sa parata sapientia altissimi, nisi altare? Quid domine, panis, & uinum mixtum, nisi sacrificium de pane & uino, & de aqua quod fit in altari? qui sunt insipientes uocati per seruos sapientiæ, nisi gentes quæ ignorabãt Deum uocatæ per Apostolos. Et notabiliter dicit, panem suum & uinum suum. per id enim innuit hoc sacrificium esse gratum Deo, & q̃ ad istud conuiuium tam sublime, & tam spirituale non uocauit patres nostros qui erant sapientes in lege, qui erant occupati in sacrificio legis, quod etiam carnale sacrificium non dimisit nobis, sed priuauit nos illo. Iam sunt mille anni cõpleti, quod nobis accidit propter illum iustum in quem peccauimus. Attamen Dei sumus.

CAPVT. XXI.

Quod Deus refutauit ieiunia, sabbata, & sacrificia Iudæorum, & Christianorum elegit.

VAlde timeo, domine mi, ab illo uerbo, quod Deus fortis & glorioſus dixit per os Malachiæ capit. i. ubi sic tangit de sacrificio gentium. Ab ortu solis usq; ad occasum, Gentes offerẽt sacrificium nomini meo mundum, ubi aduerto q̃ sacrificium nostrum non fuit acceptum nisi in uno loco solo, scilicet in domo sancta preciſe, quo etiam loco & sacrificio priuauit nos Deus, scilicet terra promissionis, & ubiq; dispersit nos terrarũ, iã sunt mille anni. Vnde uenit super nos, & completum est, quod Deus dixit de nobis per similitudinẽ loquens per os

Esa-

Esaiæ capit. xxij. ubi ait. Completa est uindemia & non est de cætero collectio. Vnde uenit super nos & completum est quod Deus dixit per os Malachiæ Prophetæ, ubi sic ait. Non est mihi uoluntas in uobis, & sacrificium non accipiam à uobis. Venit etiam, & iam completum est quod Deus dixit per os Esa capi. primo, cum ait. Sabbata uestra, & uestiuitates uestras, et sacrificium uestrum, nõ recipiam, quia omnes uos estis in ira mea. Venit etiam, & completum est super nos, quod dixit in eodem cap. Esaias cum loquitur per eum Deus, & ait. Quid mihi multitudo uictimarum uestrarum, quid multiplicastis mihi sacrificium de arietibus, & carnibus hircorum, ego autem contẽ psi sanguinem uitulorum, & arietum carnes et hircorũ. Cum præsentaueritis ea coram me, & quis recipiet ea à uobis? non deturpetis lapides meos sanctos. Frustra nõ offeretis ultra sacrificium, quoniam incensum uestrum, & sabbata uestra, & solẽnitates uestras non recipiam à uobis, quia odiuit illa anima mea. Si eleuatis manus uestras ad me, auertam uultum meum à uobis. Et si multiplicaueritis orationes uestras, non exaudiam, quoniam manus uestræ plenæ sunt sanguine. Et omne sacrificium uestrum sicut cadauer fœtidum, Et egressus atrij portæ exterioris, & ille qui mihi iugulauerit thaurum, sicut qui decollauerit hominem, & ille qui obtulerit in sacrificium hircum, sicut qui obtulit carnem, & qui obtulit unũ, sicut qui offert sanguinem porci. Sed abominatio de sacrificijs apud Deum nihil aliud significat, nisi mutationem sacrificij nostri

ſtri carnalis & groſſi in ſacrificium iſtius iuſti domini ſpirituale & ſubtile. Qui inſtituit offerre panem loco carnium, & aquã mundam, loco pinguedinis carniũ. Et uinum purum, loco ſanguinis. Et homo offertur ſpiritualiter & acceptabiliter Deo, non ſicut animalia decollata per nos quæ per Prophetam comparãtur cadaueri putrido. Nos attamen Dei ſumus, & ad ipſum redibimus in omnibus quæ euenerint nobis. Et quia non credimus, domine, hæc quæ locutus eſt nobis Deus per Prophetam iſtum, quid deſcribit tam euidẽter de ſacrificijs noſtris, dixit etiã Deus per Hiere. capi. vij. Imitate proximos ueſtros ad ſacrificia, & comedite cum eis carnes ſacrificiorum ueſtrorum. quia in die qua eduxi patres ueſtros de Aegypto, non præcepi eis uerum de ſacrificijs, ſed dixi. Audite uocem meam & ero uobis Deus, & uos mihi populus, ſi ambulaueritis in omnibus quæ præcipio uobis, bene erit uobis, & nõ audierunt, nec poſuerunt aurem ſuam ad dictum meum, & tu, domĩe mi, es qui hoc noſti. Attamẽ Dei ſumus in omnibus quæ euenerint nobis.

CAPVT XXII.

Probat abiectionem Synagogæ & electionem Eccleſiæ per uerbum domini ad Rebeccã.

TImco, domine mi, q. de Synagoga & eccleſia intelligatur uerum illud quod ſcribitur. xxv. capit. primi libri legis, cum dicit, dominus Deus Rebeccæ uxori Iſaac. Duæ gentes ſunt in utero tuo, & duo populi ueniẽt de

de utero tuo, & gens gentem superabit, & maior seruiet minori. Domine mi, sola Rebecca fuit mater Iudæorum et Gentilium. Populus maior & primogenitus fuit Synagoga, quæ maior fuit honore & scientia Dei dotata. Populus secundo genitus & minor apud Deum, fuerũt gentes in infidelitate manentes, & in ignorantia sua. Si tamen, domine mi, Deus occidit Israël, prout describit Esaias, et tunc tota subuersa est Synagoga, quæ fuerat maior, et seruiuit gentibus quæ fuerat minor, ut compleretur uerbum quod Deus dixit Rebeccæ. Gens gentem superabit. Etiam de ecclesia dixit Deus per os Dauid Psalmo. xliiij. Astitit regina à dextris tuis in uestitu deaurato distinctis coloribus adornata. Exponitur, domine mi, q, ecclesia Gentiliũ quæ uocatur regina diuersitate linguarum omniũ quæ seruiunt ei est adornata quasi colorum distinctione. Nam omnes linguæ in ecclesia concordant in uera expositione legis & psalterij & libri omnium Prophetarum. Synagoga uero nõ habuit nisi unam linguam, & ornatum suum quasi uno colore. s. Hebræa.

CAPVT XXIII.

Probat hoc idem per uerba Malachiæ Prophetæ.

Timeo etiam, domine mi, de uerbis inductis superius frequẽter per Malachiam Prophetam, dixit Deus Synagogæ, cum ait. Non est mihi uoluntas in sacrificijs uestris, quia ab ortu solis usq; ad occasum magnum est nomen meum inter gentes, quæ offerunt nomini meo sacrificium mũdum. Sicut de natura sua munda sunt, aqua, uinum, & farina pura, de quibus factum est sacrificium & nõ indiget mundatione & lotione, sed Synagoga indiget lauare carnes sacrificiorũ, & purgare uentres animaliũ, quæ in sacrificio sacrificabantur, & lauare locum de sanguine et pinguedine sacrificiorũ, aliter esset horror tractare. In sacrificio autem panis & uini & aquæ non apparet aliquid indecens. Prouerbio. viij. Melior est bucella panis, nihil turpe etiã corporaliter sumpta. Estimo, domine mi, quod de isto sacrificio dixit deus per Salomonem Prouer. vij. Melior est bucella panis cum charitate quã uitulus saginatus cũ inimicitia. Bucella amoris, domine mi, pura est mãsuetudo sup mansuetudinẽ, et remissio mutua offensarũ, et uitulus odij saginatus est oculus p oculo, et occulta iterfectio inimicorũ. Ergo, domine mi, sacrificium Synagogæ est uitulus pinguis cum inimicitia, & sacrificium ecclesiæ buccella est panis cum charitate, de qua dixit Deus. Melior est buccella &c. Pulchre etiam describit Deus ecclesiam assimilando ceruis per os Salomonis Prouerbiorum. v. ubi ait. Cerua deo charissima in æmulo suo, cuius ubera inebrient te omni tempore & amor illius delectet te in æternum. Synagoga enim dici

 posset

poſſet cerua aliquo modo, ſed non eſt nobis poſsibile expo nere uerbum iſtud, reſpectu illo præſertim, quia nõ habet æmulum unum ſed æmulos multos. Aemuli eius fuerunt Moyſes, & Aaron, Daniel, Eſaias, Hieremias, & cæteri ſimiles. Et eccleſia eſt deo dilecta cerua in æmulo ſuo uno, de quo et qua ſcribitur cerua chariſsima deo in æmulo ſuo non habente parem in nobilitate & gratia. Tunc addit, domine mi, et dicit, inebriẽt te ubera eius omni tempore, delectare in amore eius iugiter, Quo ſignificatur ſacrifi= cium eccleſiæ omni tempore duraturum inæternum. Simi lat autem Deus illam matri lactanti filios, & in hoc quod dixit, inebriabo te, denotat materiam ſacramenti ſpiritu= aliter quantum ad uinum, & ubera denotat in reliquis partibus ſacramenti eſſe delectabile nutrimentum & ſufficiens ſacramẽtum, quo ſacrificio iam fruitur & de= lectatur eccleſia. Iam mille anni ſunt, à quo tempore pri uauit Synagogam ſacrificio. Aemulus autem ille in quo Eccleſia eſt tam grata deo, eſt Chriſtus dominus & ubera eius dant uinum perpetuum, de quo peruenit gaudium ſempiternum, & non dicit quod dabit carnes & pingue= dinem uel ſanguinem quæ faciũt ſacrificium laborioſum. Sacrificium ſynagogæ quo Deus priuauit nos. Iam ſunt mille anni. Nos autem Dei ſumus, domine mi. Fuit autem Synagoga ſicut mulier quæ habuit alium uirum, ſupple Deum, & perdidit illum & domũ ſanctam. Et iſta eccle= ſia fuit cerua in deſerto ſine marito, ſed Deus uicem illius ſupplet. Vnde ipſe fortis & glorioſus dicit per Eſaiam

cap.

ca.lxxiij. Puellæ sequestratæ meliores sunt quàm illæ quæ habent uirum. Item ille propheta cap.lxiij. Ego faciam, dicit dominus Deus, uineam & flumina ad potum populo meo electo, & tu Iacób non obediens, & tu Israël non audiens. Sicut nos, domine mi, sumus extra obedientiam, nec habemus aures nec oculos, quapropter hæc captiuitas nostra iam usq; ad complementum mille annorum peruenit. Timeo, domine mi, de lege nostra quæ furoris iram habet in promptu, & dicit oculum pro oculo &c. Sed ceruia illa æmulum habens unicum, dixit in Euangelio suo glorioso Natthæ.v. Qui te percußerit in unam maxillam statue illi alterã. Loquitur Dauid in psalmo.xxxi. Quam magna, et quàm multa dulcedo tua domine, quàm abscõdisti timẽtibus te, & cõpleuisti eã sperantibus in te. Et est clarũ, domine mi, quod populus Synagogæ timuerũt pœnas legis .s. oculum pro oculo, quia erat ĩ promptu excutio Sed populus ecclesiæ sperans est in dulcedine Dei, qui percußi in faciem non repercutiũt. Quapropter parauit illis Deus .s. gẽtibus, magnã multitudinẽ dulcedinis suæ quã abscõdit à Iudæis. Attamen &c.

CAPVT XXIIII.

Quod cantus Christianorũ est Deo acceptus.

PAaueo, domine mi, quod loquatur Deus de nobis per os Esa. cap. xxviij. cum ait. Erũt prophetæ apud nos, sint sicut uerba libri signati quem non aperit lector, nec ignorans litteras. De filijs autem supradictis quos Deus totiẽs descripsit, ut allegatum est, cum plurics loquitur Deus in eodem cap. cum dicit. Manifestabunt sanctum Iacób, & euangelizabunt Deum Israël, & accipient ignorantes scientiam, & musici scient leges. Aperte uidemus, domine mi, quod iam sunt mille anni quod ignorantes musici sciunt, & docent legem nostram, & qui sunt ignorantes nisi Gentiles, & qui sunt musici cantantes psalterium nostrum, & Prophetas in ecclesijs suis nisi Christiani? De quibus musicis, siue cantoribus, dicit Deus per os Dauid in psalmo. lxxv. Cantate domino canti cum nouum, quia mirabilia fecit. Et quid est canticũ illud nouum, domine mi, nisi Testamentum nouum, & antiquum nisi Lex antiqua? Et de istis etiã musicis dicit Deus per dauid Prophetã psalmo. xcv. Cantate domino omnis terra, psalmum dicite nomini eius. Et in eodem. Cantabũt tibi, & psallent nomini tuo uniuersæ familiæ gentium. Et notanter dicit, uniuersæ familiæ Gentiũ, & non Israël singulariter. De istis etiam musicis dicit Deus per os Dauid psalmo. lxxxviij. Beatus populus qui scit cantilenam, in lumine uultus tui ambulabunt. De illis etiam, domine mi, scribitur in psalmo. lxxxviij. Cantabunt tibi Gentes in domo dei mei canticũ. In loco isto ponit cantilenã antomasiæ. Etiam sunt mille anni quod nos Iudæi non cantauimus in

mus in domo sancta. De istis cantoribus dicit Dauid. Cantabunt canticum in domo dei in æternum. De nobis dicit in psalmo. cxxxix. Quomodo cantabunt canticum dei in terra aliena. Et qualiter potest esse, domine mi, quod speramus terram habere & nomen? cum Deus dixit per Amos prophetam cap. v. Cecidit Israël, & non resurget, uirgo Israël prostrata est, & non eleuabitur. Idem propheta cap. ix. Et ueniet tribulatio & non saluabitur qui effugerit ex eis, & si absconderint se in monte Carmeli, inde præcipitabit eos manus mea, etiam si descenderint in profundum maris illuc mittam serpentes, & mordebunt eos, & si abierint in captiuitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladium & occidet eos, & ponam oculũ super eos in malum & non in bonũ, quod fecit nobis Deus. Iam sunt mille anni completi quod canticum & psalmum cantauimus, ex quo sic est. Attamen &c.

CAPVT XXV.

Quod Iudæi indebite repræhendunt cantus Christianorum.

DOmine mi, dixit Deus de nobis. Ponam oculum meum super eos in malum, & non in bonum sicut manifeste uidemus, sunt mille anni. Dixit uero de istis filijs musicatoribus per os Dauid. Omnes Gentes plaudite manibus, & cantate Deo in uoce laudis. Et alibi dicit. Iubilate deo omnis terra, seruite domino in lætitia. Introite in cõspectu eius, dicas totũ iubilate. Et psal. lxvi.

Cantate domino omnis terra, & annunciate de die in diem. Pauco domine mi, ex quo Deus dixit per os Hiere. ca. ix. Docete filios uestros & filias uestras, fletũ et planctũ quoniam mors egreßa eſt per portas uestras, ex quo Deus dixit de his filijs muſicis ſiue muſicatoribus p os Dauid pſalmo. clxvij. Reges terræ & omnes populi principes, & omnes iudices terræ, iuuenes & uirgines, ſenes cum iunioribus laudent nomẽ domini. Et pſalmo. xlviij. In ſacrificio cantus honorabit me, ac ſi aperte diceret, non in ſacrificio carnium hircorum, ſicut erat ſacrificium noſtrum. Etiam, domine mi, ſi negemus uerba creatoris ueri quæ dixit per os Eſa. prophetæ cap. xlviij. Muſici, ſeu muſicatores, addiſcentes ſcripturas, & totum pſalterium Dauid, ſic muſicali arte notatum per ſonum acutum & grauem. His omnibus conſideratis uidetur mihi, quod nos erramus in hoc quod nos de ſuæ laudis ſacrificio iudicamus, quod in eccleſia Dei exhibent cantando, præſertim cum in lege Dei de hoc inueniam præcepta & excmpla Dauid, qui etiam dicit. Laudate eum in cithara et organo, laudate eum in cimbalis magnis laudibus, & omnis ſpiritus laudet dominum IESVM Chriſtum, hoc ſcribit pſalmo. cl. Exemplum etiam in. ij. Reg. cap. vi. ubi legitur quod Dauid diſcooperto capite ſaltans pſallebat cũ cithara ante archam domini, quem temeraria uxor ſua Michol auſa eſt redarguere. Cui ipſi ait. O fatua, nõne uidebit me dominus deſpectum pſallentem? filij autem Iſraël ſonabãt buccinam dum transducebant archam. Sed qui ſumus,

domine

domine mi, obsecro, irridentes solennitates ipsorum mustorum, nisi Michol fatua, & qui sunt isti canentes nisi Christiani saltantes, & exultantes deo in humilitate sicut Dauid, præsertim cum dicit Deus, Omnis spiritus laudet dominum, si dixisset omnis Israelita præcise, tunc possemus alijs insultare. Et sic Deus fortis & glorioſius dicit p̄os Esa. Prophetæ cap. ij. Quod gẽtes sunt in cõſpectu eius quaſi nihil. Sed hoc est intelligendũ de gentibus istis quæ fuerunt antequã haberent notitiã dei per aduentum Iusti, quia tunc fuerunt pagani & idolatræ, ideo intelligi non potest bene illud nisi de gentibus quæ inuenerunt dominum, quæ offerunt omni die sacrificium mundum in oriente & in occidente, sicut dicit per os Malach. prophetæ, ut iam superius est allegatum, & certe, domine mi, nos erramus. Attamen.

CAPVT XXVI.

In quo probat apoſtaſiam Iudæorum à deo.

PAuco, domine, quod apoſtauimus à deo ĩ primo aduentu iſtius Iuſti, de quo introduximus auctoritates prædictas, & cui expreſse conueniunt omnia quæ ſcripta ſunt apud nos in libris Legis & Prophetarum, propter quàm apoſtaſiam, ſicut Deus prætendit longitudinem dierum, & captiuitatem iſtam nobis intulit, & ſi expectamus ſaluatorẽ aliũ ab illo iuſto, nõ prodeſt nobis, ſed argumentum nobis euidens eſt captiuitas illa quæ fuit

in Babylonia lxx. annis. Et quantum ad tempus, quia breue, quãtum ad gratiam, quia Daniel Propheta fuit captus nobis qui erat amicus Dei, & per quem consolabatur nos de liberatione propinqua, nõ etiam omnes tribus fuerunt in ipsa captiuitate, sed hæc captiuitas iam peruenit ad complementum mille annorum, nec est Daniel nobiscum, & omnes tribus nulla excepta sunt in dispersione elongatæ à domo sancta. Ex quo signum est euidens, q, pro Peccato generali, quod est ĩ nobis omnibus, quod Peccatum cum perseuerat in nobis, perseuerabit ira super Gentem nostram sine spe, & tamen expectamus aliquem alium, quæ expectatio nõ prodest nobis. Et si uoluerimus dicere q, hæc captiuitas non est generalis, & q, in aliqua parte Mundi nos habemus regem & principem, cito poterimus secundũ legem nostrã argui de mẽdacio, & cõuinci. Nam si nos Iudæi in aliqua parte Mundi regem & principem haberemus, hoc esset de una sola tribu, scilicet Iuda, sed Deus diffiniuit contra Iudam q, non esset super Iuda rex ex illa in æternum. Vnde dixit Hieremi. Propheta capi. xvij. Peccatum Iudæ scriptum est stilo ferreo in lapide Adamantino, insilicns super corda eorum, & id quod est scriptum stilo ferreo in lapide Adamãtino quaIter deleri expectamus, non delebitur in æternum, præsertim cum Deus fortis & gloriosus locutus est per os Esaiæ Prophetæ cap. iij. Dominator dominus ausert à Hierusalem & Iuda iudicem Prophetam & principem. De nobis etiam dicit Propheta filius Boceri capite. xv. libri sui.

Erunt

Erunt filij Israël sine principe & sine lege. Nos scimus, domine mi, quod ab initio mundi fuerunt aliqui magni & sancti coram Deo, & in principio fuerunt longæ uitæ, sicut Mathusalem & Enoch, & cæteri, & nullũ illorum extendit Deus ultra mille annos, & nos inuenimus inter nos quod Messias siue Christus promissus nobis, fuit natus in Babylonia tempore captiuitatis illius quæ fuit. lxx. annorum, sed hoc tempus nostrũ habet in ætate. M. & V. annos, quam fabulam & non prophetiam nulla ratione possumus defendere, hoc tamen dicimus & asserimus in Synagogis nostris ubi nullus cõmiscetur nobis extraneus. Sed audias doctrinam Christianorum publicã super psal. lxxxviij. fundatam, ad Syon dicet homo, & homo natus est in ea, & ipse qui est, fundauit eam. In uerbis istis nominat Mariam dominã nomine ciuitatis, et dicit quod homo natus est in ea, & non dicit, talis Israëlitæ uel talis, ut intelligas quod filius Mariæ non fuit unquam in lumbis alicuius hominis. Et in ij. libro Regum cap. ij. hoc manifeste declarat, cum Deus dicit ad Dauid. Quando compleueris dies tuos, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo progeniem tuam post te, quæ egredietur de utero tuo, & ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filiũ. Sed nunquam fuit possibile, domine mi, q. aliquis egrederetur de utero patris sui, sed hoc expresse ponit ad demonstrãdum, quod Christus nõ foret concipiendus in muliere per semen decisum de lumbis uiri, sicut cæteri homines, tam à Dauid quàm ab alijs descendẽdo. Dicit etiam Deus per os Dauid

in psalmo. Ex utero ante luciferum genui te, ac si Deus fortis & glorioſus diceret de Chriſto ſuo, quod de uoluntate ſua quæ eſt ſpiritus ſanctus genuit eũ, & non de ſemine ducendo, cum ponit ex utero, quia Chriſtus natus eſt ex utero ſine uiri li ſemine præter curſum ſolutum naturæ, & hæc eſt uera doctrina Chriſtianorum quæ non intrat in capitibus noſtris, propter hoc euenit nobis illud quod euenit nobis. Deſcribit etiam per eundem modum Chriſtum naſciturum Dauid propheta cum dicit in pſal. lxxxviij. Iurauit dominus Dauid ueritatem, de fructu uentris tui ponã ſuper ſedem tuã. Attamen dei ſumus.

CAPVT XXVII.

Concludendo inducit aliqua dicta Sarracænorum de IESV & MARIA matre eius.

CErte, domine mi, licet nobis non opponant Chriſtiani dicta Sarracænorum, præcipue quæ tradũtur in Alcorano & in expoſitionibus eius, ſcientes q, nos nõ reciperemus, ſicut nec ipſi recipiunt, tamen ad fatigationem noſtram, & ad fortificationem credẽtium. Si nobis opponerentur illa quæ dicuntur à Sarracænis de IESV & de beata MARIA eius. Omnes enim Sarracæni dicunt quod ipſe ſuit ille Meſſias quem prædixerunt eſſe uenturum, & præponunt illum Machomæto eorum Deo quantum ad genealogiam, fatẽtur enim quod parentes Machomæti fuerunt idolatræ & praui & de ſemine

Agar

Agar ancillæ. Et dicũt q, Meßias fuit filius Iſaác & Prophetarum & iuſtorũ. & recta linea uſq; ad beatam MARIAM uirginem matrem eius. De MARIA uero dicitur ſic in Alcorano de familia Adamar, dixit Angelus Gabriel ad Mariam. O MARIA. Deus te elegit & docuit gratiam, & præelegit ſuper omnes mulieres omniũ ſæculorum, & poſuit te quaſi nouum medium, diuidẽs inter homines terrænos & angelos Dei in paradyſo delitiarum. Dicunt etiam omnes Sarracæni q, Chriſtus ſiue Meſſias habuit à Deo poteſtatem faciendi miracula, ſanandi omnem languorem & infirmitatẽ, & eiiciendi dæmonia & ſuſcitandi mortuos, & ſciuit omnia ſecreta cordiũ, et credunt omnia miracula IESVM feciſſe quæ Euangelium cõmemorat. Et hoc expreſſe teſtificatur Alcoranus, ubi dicitur in capi. prædicto Domar, q, Meßias ſciuit & ſcit omnia, et etiã ſecreta cordiũ. Vnde uerba Machomæti ſciuit Eiſe. t. IESVS omnẽ librũ & omnẽ ſapientiã, & etiã totã legẽ Moyſi. Et q, omnes comedebãt & bibebãt in domibus ſuis, & quid reponebant in theſauris ſuis. Dicũt etiã de Chriſto ſiue Meßia, q, dũ fuit in hoc mũdo, cõtempſit diuitias, et abiecit carnales delectatiões, nec habuit cõcubinas, quæ ſunt occaſio peccati, & cauſa inobedientiæ. Item dicitur in Alcorano illud uerbum Euangelicum. Vulpes foueas habent, & uolucres cœli nidos. Et hæc omnia licet ſint auctoritates aperte dicentium cõtra, ſunt tamen conformes hijs quæ Prophetæ dixerunt de Meßia in primo aduentu ſuo, ut patet in prædictis. Dicunt etiam

in Alco-

in Alcorano q, Eise, id est IESVS Christus est uerbum Dei, & omne uerbū Dei est IESVS Christus apud Sarracænos quasi nomen proprium, ita q, nullus alius homo uocatur hoc nomine nisi IESVS, quem uocant Eise. Vnde dixit Deus ad Eise. Ego sum sufficientia tua, ego leuabo te usq; ad me, & purificabo te ab infidelibus. Considera ergo domine q, Gens Iudæorum propter captiuitatem quam passi sunt iam mille annis, sunt enim pauciſſimi Iudæi in comparatione aliarum nationum. Nam sarracæni multiplicati sunt, & crescunt quottidie. Fides autem Christi impleuit totum mundū, nos uero ubiq; dispersi sumus à Deo nostro, & ubiq; sumus pauciſſimi, sicut Ruben cū dixit. Non crescas &c. Nos autem non crescimus, & illi crescunt quibus sumus inimici super omnes Gētes, & nil proficimus, teſtimonium multorū stat semper contra nos scilicet Christianorum & Sarracænorum. Alcoranus eorum, & Euangelium Christi, quibus nolumus obedire, tamen meo iudicio Alcoranus nihil ualet, cum manifeste cōtineat cōtra doctrinam nostram, sicut ipse nosti, & sicut expositores eius, apparet euidenter q, ignorauerunt teſtimonium. Sed quid dicemus de Euangelio Christianorum, supposito q, Christus siue Meßias iā uenerit, nihil enim continet contra Prophetas & Legem nostram, sed est manifestatio omnium Prophetarum, & promiſſionis impletio, quæ in lege continentur sumendo ſpiritualiter prout continet doctrina Christianorū. Nihilominus, domine, mi, super hijs dubijs ad te recurro, maxime super primis

nostris

nostris quæ habui à Prophetis, quia de Alcorani testimonio scio q, quasi nihil reputabis, tu maxime qui Arabicũ scis. Perfecte enim nosti, quia ipse Machumætus qui dixit se Prophetam nec uentura prædixit, & qui dixit se nuncium Dei, contra Deum & eius scripturam docuit, ut corruptus homo penitus & ignorans,

Finis Epistolæ Rabbi Samuelis quam scripsit ad Rabbi Isaác magistrum Synagogæ.

Nota q, iste libellus uidetur fuisse occultatus per Iudæos ultra ducentos annos & triginta, quod conijcitur ex hoc, quia cum iste doctor Samuel scriberet Rabbi Isaác, solum dixit fluxisse mille annos à tempore quo per Titum expugnantem sanctam ciuitatem Iudæi sunt dispersi, & ideo uidetur q, statim post illos mille annos captiuitatis et dispersionis Iudæorum, iste liber fuerit cõscriptus. sed Iudæi uidẽtes q, per tot euidẽtia testimonia Prophetarum, ipsorum errores conuincerentur, istũ librum tãto tempore, ut dictum est, occultauerunt, ne per catholicos fideles ipsorum errores possent argui per cõtenta

in hoc Libello. Qui trãslatus est sub annis domini. 1239.

INDEX

CAPVT primũ. Quare Iudæi sunt in ira Dei.
Caput. ij. Probat q, pro quodã graui peccato in quo sunt, sint in hac dispersione, & arguitur contra eorum obseruantiam legis.
Caput. iij. Quomodo omnis obseruantia legis Iudæorum nõ est acceptabilis Deo propter peccatum in quo sunt.
Caput. iiij. ostendit q, Iudæi sunt cæci.
Caput. v. q, Iudæi decipiunt alios & seipsos.
Caput. vi. Quod sit illud peccatũ propter quod Iudæi sũt in hac captiuitate.
Caput. vij. quod iustus IESVS Christianorum Deus iniuste uenditus sit.
Caput. viij. Quomodo post occisionem facta est dispersio Iudæorum secundũ Danielem.
Caput. ix. q, duo sunt aduentus Christi.
Caput. x. De primo aduentu Christi.
Caput. xi. de secundo aduentu Christi, tunc sit cum potentia iudicaturus.
Caput. xij. De Christi ascensione.
Caput. xiij. adhuc fortius probat corporalem ascensionẽ Christi.
Caput. xiiij. De cæcitate Iudæorum q, non credunt Christum aduenisse nec intelligant.
Caput. xv. Quomodo cæcitas Iudæorum & incredulitas circa Christum fuit prænuntiata per Prophetas.
Caput. xvi. ostendit reprobationem Iudæorum propter eorũ perfidiam, & electionẽ Gentiũ propter eorũ fidẽ

INDEX CAPITVM.

Caput.xvij. De uiuificatione Gentium & interfectiõe Iudæorum prout etiam uidebitur in cap. sequenti.
Caput.xviij. Quomodo Gentes per fidem uiuificatæ haberemundas obseruantias nouæ Legis.
Caput.xix. de electione Apostolorũ loco Prophetarum.
Caput.xx. De reprobatione sacrificij Iudæorum, & electione sacramenti Christianorum.
Caput.xxi. q, Deus refutauit ieiunia, sabbata, & sacrificia Iudæorum, & Christianorũ elegit.
Caput.xxij. probat abiectionem Synagogæ, & electionẽ ecclesiæ per uerbum domini ad Rebeccam.
Caput.xxiij. probat hoc idem per uerba Malachiæ prophetæ.
Caput.xxiiij. q, cantus Christianorum est Deo acceptus.
Caput.xxv. q, Iudæi indebite reprehendũt cantum Christianorum.
Caput.xxvi. probat apostasiam Iudæorũ à Deo.
Caput.xxvij. concludendo inducit aliqua dicta Sarracænorum de IESV & MARIA matre eius.

ARGENTORATI APVD
IOHANNEM HERVAGIVM,
IIII. NONAS IVLIAS.
ANNO DOMINI.
M. D. XXIII.

BIBLIOTEKA
WARMIŃSKIEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO
„HOSIANUM"
w Olsztynie

Dp 65/1-5

O-151